Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | **21 декабрь 1971 йил, сешанба** ◆ № 294 (15.164). ◆ Баҳоси 2 тийин.

Жанубий Вьетнам Миллий Озодлик фронти Марказий Комитети Президиумининг раиси, Жанубий Вьетнам Республикаси мувақкат революцион ҳукумати маслаҳат кенгашининг раиси, доктор НГУЕН ХИУ ТХОГА

Жанубий Вьетнам Республикаси мувақкат революцион ҳукуматининг раиси доктор ХЮИНЬ ТАН ФАТГА

Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти ташкил топган куннинг шонли юбилейи кунида Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти Марказий Комитетига, Жанубий Вьетнам Республикаси мувақкат революцион ҳукуматига ва бутун Жанубий Вьетнамнинг курашаётган халқига қизғин табриклар ва оташин қардошлик саломи йўллаймиз. Бундан ўн бир йил муқаддам вужудга келган Миллий озодлик фронти Жанубий Вьетнам халқининг Америка интервенциячиларига ва халққа душман Сайгон режимига қарши, ўз юртида ўзи хўжайин бўлиш ҳуқуқи учун олиб бораётган қаҳрамонона курашида ҳамиша унинг ташкилотчи ва раҳбар кучи бўлиб келмоқда.

Совет кишилари ўзининг ҳаққоний иши ғалабасига эришишда оммавий қаҳрамонлик, фидокорлик ва букилмас қатъият кўрсатаётган Жанубий Вьетнам халқининг курашини қойил бўлиб кузатиб турибдилар. Интернационализм ва мазлум халқларнинг миллий озодлик кураши билан бирдамлик ленинча приципларига содиқ бўлган КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати ва бутун совет халқи империалистик агрессорларга зарба беришда Ҳинди-Хитой халқларига изчиллик билан ҳар томонлама мадад бериб турибдилар.

Совет Иттифоқи Жанубий Вьетнам мувақкат революцион ҳукуматининг етти моддадан иборат таклифларини қатъият билан қўллаб-қувватламоқда, бу таклифларни Вьетнам масаласини бартараф қилишнинг оқилона ва одилона асоси деб билмоқда. АҚШ ҳукмрон доираларининг жаҳон жамоатчилигини чалғитишга уриниб, гўё АҚШ Ҳинди-Хитойдаги интервенцияни «камайтирмоқда» деган гапларни айтиб, риёкорона найранглар ишлатаётганини совет кишилари ғазаб билан қоралайдилар. Америка ҳарбийлари Ҳинди-Хитой проблемасини қурол кучи билан ҳал этиш йўлидаги уринишларидан ҳали ҳам воз кечмаганликларини фактлар кўрсатиб турибди. Лекин америкалик агрессорлар бомбалар ва снарядлар билан ҳам, урушни «вьетнамлаштириш» деб аталган машъум сиёсат ёрдами билан ҳам ўзларининг жиноий мақсадларига эришишга муваффақ бўла олмадилар ва муваффақ бўла олмайдилар.

Агар АҚШ ҳукумати чиндан ҳам тинчликни истайдиган бўлса, у Ҳинди-Хитой халқларининг ишларига агрессив равишда аралашишга батамом чек қўйиши, АҚШнинг ва ўз иттифоқчиларининг қўшинларини ҳеч қандай шарт қўймай дарҳол олиб чиқиб кетиши, Вьетнам Демократик Республикаси суверенитети ва хавфсизлигига қўпол тажовуз қилишни тўхтатиши, Жанубий Вьетнам халқига ўз гумашталарининг манфур, сотқин режимини тиқиштириш йўлидаги уринишларидан воз кечиши керак. Вьетнам, Лаос ва Камбоджа халқлари ўзларининг ҳамма ички масалаларини четдан ҳеч кимни аралаштирмай мустақил ҳал қилиш ҳуқуқига эгадирлар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, Совет ҳукумати, бутун совет халқи қаҳрамон Вьетнам билан ўзларининг бирдам эканликларини изҳор қилиб, миллий озодлик фронтига, Жанубий Вьетнам Республикаси мувақкат революцион ҳукуматига, бутун қардош Жанубий Вьетнам халқига Америка империализми агрессиясига қарши, ўз ватанининг озодлиги ва мустақиллиги учун курашда янги муваффақиятлар тилайдилар.

Яшасин Совет ва Вьетнам халқларининг бузилмас дўстлиги, улар ўртасидаги жанговар бирдамлик!

Л. БРЕЖНЕВ Н. ПОДГОРНИЙ А. КОСИГИН

Совет кишиларининг Ердаги яратувчилик муваффақиятларига бизнинг узоқ космосда эришаётган ғалабаларимиз ҳам ҳамоҳанг бўлмоқда.

Сиз ҳозир Марс орбитаси атрофида учиб юрган «Марс-2» ва «Марс-3» совет станциялари бортига ўрнатилган фототелевизион аппаратлардан олинган иккита суратни кўриб турибсиз.

Аниқ тасвирланган бу Совет Иттифоқининг Герби жуда катта масофа —130 миллион километр узоқликдаги фототелевизион системани текшириш пайтида ердаги антенналар ёрдамида суратга олинган.

Иккинчи суратда: олис Марс планетасининг ўзидан 50 минг километр юқоридан туриб олинган тасвири.

ПАРТИЯ ВА ХАЛҚ БИРДАМЛИГИ

КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми, СССР Олий Совети учинчи сессиясининг қарорлари мамлакатимиз меҳнаткашларининг ижодий ғайратини янада кучайтириб юборди. Улар Марказий Комитетнинг ноябрь Пленуми якунларига бағишланган партия активи йиғилишларида КПССнинг доно ташқи ва ички сиёсатини қизғин ва астойдил қўллаб-қувватлаётганликларини, партиянинг жанговар штаби — Марказий Комитетнинг социалистик давлатни янада юксалтириш ва ҳар томонлама мустаҳкамлашга, меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишга қаратилган фаолияти учун ундан самимий миннатдор эканликларини зўр иштиёқ билан ифода қилдилар.

КИЕВ

16 декабрда Киев шаҳри ва области партия активининг йиғилиши бўлди. Бу йиғилишда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари муҳокама қилинди.

Йиғилиш президиумида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари П. Е. Шелест, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина ССР Министрлар Советининг Раиси В. В. Шчербицкий, Украина Компартияси ва ҳукуматининг бошқа раҳбарлари, Киев шаҳри ва областининг донгдор кишилари ўтиришибди.

Залдагилар томонидан самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний КПСС Марказий Комитетининг 1971 йил ноябрь Пленуми якунлари тўғрисида доклад қилди.

Йиғилиш қатнашчилари ўз нутқларида областдаги коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг фикрини изҳор қилиб, КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг улуғ Ватанимизни янада яшнатишга, халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлашга қаратилган қарорларини якдиллик билан маъқулладилар ва қизғин қўллаб-қувватладилар. Нотиқлар меҳнаткашларнинг сиёсий активлиги ва меҳнат ғайрати ғоят ўсганлигини исбот қиладиган кўп мисоллар келтирдилар.

Киев шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. П. Ботвин пленум қарорлари мамлакатимизнинг партия XXIV съездида ишлаб чиқилган ички ва ташқи сиёсатини муваффақиятли амалга ошириш учун жуда катта аҳамиятга эга эканлиги ҳақида. Киев меҳнаткашлари шу беш йилликда амалга ошириши лозим бўлган вазифалар тўғрисида гапирди.

В. И. Ленин номли «Арсенал» заводининг слесари А. А. Донченко ўз нутқида завод ишчилари Марказий Комитет Пленуми қарорларини баланд руҳ билан кутиб олганликлари тўғрисида гапирди.

Украина Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ю. К. Смолич республикадаги адиблар номидан КПСС Марказий Комитетини ишонтириб айтдики, партиявийлик ва халқчиллик принципларига содиқ бўлган сўз усталари совет халқининг қаҳрамонона ишларини куйловчи юксак ғоявий асарларни яратадилар, улар меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишида партияга актив ёрдам берадилар.

Музокараларда Украина Компартияси Киев область партия комитетининг биринчи секретари В. М. Цибулько, Переяслав-Хмельницкий район партия комитетининг биринчи секретари Г. М. Кебкал, Белоцерков районидаги «КПСС XXIV съезди» колхозининг раиси В. В. Окипная, Қизил Байроқли Киев ҳарбий округи қўшинлари қўмондони генерал-полковник Г. И. Салманов, Киев авиация заводининг директори В. А. Степанченко ҳам сўзга чиқдилар.

Актив йиғилиши якдиллик билан қабул қилган резолюцияда КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг партия XXIV съезди қарорларини, бу съездда ишлаб чиқилган ва мамлакатимизнинг иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлашга, жаҳон социалистик системасини жипслаштиришга, бутун дунёда тинчликни сақлашга қаратилган ички ва ташқи сиёсатни амалга ошириш соҳасидаги фаолиятини областдаги коммунистлар, барча меҳнаткашлар номидан қизғин маъқуллади.

Актив йиғилиши, дейилади резолюцияда, омма ўртасидаги бутун ташкилотчилик ва идеология ишини беш йиллик план топшириқларини, 1972 йил планлари ва социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришни таъминлашга қаратиш — партия ташкилотининг, совет, касаба союз ва комсомол органларининг асосий вазифаси деб ҳисоблайди.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний қаҳрамон Киев шаҳрида бўлган вақтида донги кетган В. И. Ленин номли «Арсенал» заводи меҳнаткашлари ҳузурида бўлди, завод коллективининг КПСС XXIV съезди қарорларини, тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш учун қандай курашаётганлиги тўғрисида корхонанинг раҳбарлари билан, ишчилар, инженерлар ва техниклар билан суҳбатлашди. Революцион ва меҳнат шуҳрати музейида революцион «Арсенал»нинг жанговар ветеранлари билан, меҳнат қаҳрамонлари ва новаторлар билан учрашув маросими ўтказилди.

Н. В. Подгорний Украина тўқимачилик саноатининг энг йирик корхонаси ҳисобланган Ленин орденли Дарница шойи комбинатида ҳам бўлиб, ана шу кўп минг кишилик коллективдаги ишчи аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари билан қизиқди.

КУЙБИШЕВ

Куйбишев область партия активининг йиғилиши бўлди. Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунларини ва область партия ташкилотининг вазифаларини муҳокама қилдилар.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин доклад қилди.

Область партия активи йиғилишининг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини, Пленумнинг партия XXIV съездидан кейинги даврда КПСС Марказий Комитетининг халқаро фаолияти тўғрисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев доклади юзасидан қабул қилинган қарорини тўла-тўкис маъқулладилар.

Куйбишевдаги координат-йўнувчи станоклар заводининг слесари В. Г. Васильков йиғилишда сўзлаган нутқида бундай деди:

— Корхонамизнинг ишчилари партиямизнинг изчил тинчликсевар ташқи сиёсатини, КПСС Марказий Комитетининг ноябрь Пленуми маъқуллаган ва СССР Олий Совети қабул қилган янги беш йиллик планни қизғин қўллаб-қувватламоқдалар.

Куйбишев Политехника институтининг ректори И. С. Волков ўз нутқида қуйидагиларни таъкидлади: техника тараққиёти аср фаннинг ролини беҳад оширади. Бизнинг олдимизда, олимлар олдида юқори малакали кадрлар

(Давоми иккинчи бетда).

ЭРТАГА — ЭНЕРГЕТИКЛАР КУНИ

БАЙРАМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, НУРЧИЛАР!

Бугунги кунда республикамиз энергетикаси илдам суръатлар билан ривожланиб, тараққиётнинг ойдин йўлидан бормоқда. Ўзбекистон нурчилари мавжуд энергетика ресурсларини муваффақиятли ўзлаштира бориб, уни халқ хўжалигини жадал ривожлантиришга хизмат қилдирмоқдалар. Улар КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошира бориб, ўз байрамларига катта муваффақиятлар билан келдилар. Келгусидаги ютуқларга яхши замин тайёрладилар. Сиз СУРАТДА республикамиз энергетика системасида намуна кўрсатиб ишлаб келаётган нурчилардан иккитасини кўриб турибсиз. Юқоридаги суратдаги Зинаида Шмакова 27 йилдан бери шу касбда ишламоқда. У ҳозир Тошкент ГРЭСида бош бошқарув пультида навбатчи. Пастдаги суратда: шу ГРЭСнинг энг яхши машинистларидан Зуҳриддин Муҳиддинов.

И. Глауберзон фотолари.

ПАРТИЯНИНГ ПЛАНЛАРИ — ХАЛҚ ПЛАНЛАРИ

20 декабрда Тошкент область партия активининг йиғилиши бўлди. Бу йиғилиш КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари ва область партия ташкилотининг вазифаларига бағишланди.

Йиғилиш қатнашчилари гулдурос қарсаклар остида КПСС ленинчи Марказий Комитети Сиёсий бюросидан иборат составда фахрий президиум сайладилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов доклад қилди.

Йиғилиш қатнашчилари областдаги ва бутун республикадаги коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг фикр-туйғуларини изҳор этиб, КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездидан кейинги даврдаги халқаро фаолияти тўғрисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев доклади юзасидан пленум қабул қилган қарор жуда катта аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида гапирдилар. Улар бу ҳужжатларни қизғин маъқуллаб, КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорлари совет кишиларини янги меҳнат зафарларига илҳомлантиради, деб таъкидладилар.

В. И. Ленин номли Ўзбекистон металлургия заводининг пўлат қуювчиси М. Ёдгоров ўз нутқида бундай деди:

— Партия Марказий Комитети ва унинг Сиёсий бюроси КПСС XXIV съездининг тарихий режаларини изчиллик ва сабот-матонат билан амалга ошираётганлиги бизни қувонтиради. Партиянинг планлари — халқ планларидир. Биз бутун жаҳонда тинчлик таянчи бўлган мамлакатимизни доим мустаҳкамламоқ учун зарур чораларнинг ҳаммасини кўрамиз. Бизнинг бригадамиз партиянинг халқ бахт-саодати тўғрисидаги оталарча ғамхўрлигига жавобан ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятни муваффақиятли бажарди ва йиллик пландан ташқари минг тонна пўлат берди. Беш йилликнинг иккинчи йилида тағин ҳам яхшироқ ишлашга ҳаракат қиламиз.

Калинин районидаги «Ленин йўли» колхози партия комитетининг секретари М. Муҳамедов қишлоқ меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини якдиллик билан қўллаб-қувватлаётганликлари тўғрисида гапирди. У колхоз деҳқонлари ва чорвадорлари беш йиллик топшириқларини тўрт йил ичида бажаришга қарор бердилар, деди.

— Колхозчиларимиз, — деди нотиқ, — зарбдор меҳнат қилиб, мамлакатнинг экономикаси ва маданиятини ҳар томонлама ривожлантириш, халқнинг моддий фаровонлигини янада юксалтириш учун курашга салмоқли ҳисса қўшишга интилмоқдалар. Биз бундан буён ҳам ўз сафларимизни партиямиз ленинчи Марказий Комитети теварагига маҳкам жипслаштираверамиз, мамлакатимиз халқларининг дўстлигини мустаҳкамлайверамиз ва шу асосда коммунистик қурилиш суръатларини жадаллаштираверамиз.

В. П. Чкалов номли Тошкент авиация заводининг фрезерчиси А. Девятова қуйидагиларни айтди: партиянинг XXIV съезди белгилаган планлар мамлакатимиз меҳнаткашларининг туб манфаатларини акс эттиради. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати бу планларни бажариш учун кенг кўламда сиёсий ва ташкилотчилик ишларини олиб бормоқдалар. Янги вазифалар биздан зўр ғайрат билан меҳнат қилишни талаб этади. Завод коллективи ҳозирги вақтда «меҳнат унумдорлиги бўйича беш йилликни тўрт йилда бажарамиз» деган шиор остида мусобақани кенг авж олдириб юборди. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини янада оширишга ва техника тараққиёти суръатларини жадаллаштиришга кўп эътибор берилмоқда. Жумладан, программага мувофиқ бошқариладиган станокларни, энг янги технологияни ишлаб чиқаришга жорий қилиш соҳасида иш олиб борилмоқда.

«Бўка» совхозининг директори М. П. Живодеров, айтдики, КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорлари ҳар бир коллективдан хўжалик ва маданий қурилиш миқёсларини кенгайтириш учун барча резерв ва имкониятлардан моҳирлик билан фойдаланишни талаб этади. Совхоз ходимлари беш йилликнинг иккинчи йилида мўл ҳосил етиштириш учун мустаҳкам замин яратишга интилмоқдалар. Кузги дон экинлари экиш тамомланди, ерлар шудгор қилиб қўйилди, ирригация шохобчаларини тозалаш қизиб кетди, техника ремонти кучайтирилди. Чорвадорлар мол қишловини муваффақиятли ўтказишга ҳаракат қилмоқдалар.

Совхоз ходимлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, беш йилликнинг охиригача ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосилини беш центнер кўпайтиришга қарор бердилар.

Йиғилишда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов, Чирчиқ шаҳар партия комитетининг секретари Н. К. Савченко, Тошкент халқ хўжалиги институтининг студенти М. Х. Хўжамова, Куйбишев район партия комитетининг биринчи секретари И. П. Турсуметов, Янгийўл район партия комитетининг иккинчи секретари П. А. Кабачков, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов ҳам сўзга чиқдилар.

Сўзга чиққан ўртоқларнинг ҳаммаси таъкидлаб ўтганидек, КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорлари КПСС Марказий Комитети ленинча ички ва ташқи сиёсатининг доно сиёсат эканлигини ёрқин исбот этувчи янги далил бўлиб, бутун партиянинг, бутун совет халқининг хоҳиш-иродасини ифода этади.

Актив йиғилиши бир овоздан қабул қилган резолюцияда КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг сиёсий йўлини ва партия XXIV съезди тарихий қарорларини, съезд ишлаб чиққан ташқи сиёсий программани бажариш соҳасидаги амалий фаолиятини қизғин маъқуллади.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар С. Е. Белоножко, А. Д. Бесчастнов, В. Г. Ломоносов, Н. М. Матчонов, Т. Н. Осетров, Н. Ж. Худойбердиев, Г. М. Орлов, С. У. Султонова, КПСС Марказий Комитетининг инструктори М. Л. Ишков қатнашдилар. (ЎзТАГ).

ЯНА «МОЛНИЯ-1» АЛОҚА ЙЎЛДОШИ УЧИРИЛДИ

ТАСС АХБОРОТИ

1971 йил 20 декабрда Совет Иттифоқида яна «Молния-1» алоқа йўлдоши учирилди.

«Молния-1» алоқа йўлдоши узоқ масофадаги телефон-телеграф радио алоқаси системасидан фойдаланишни, шунингдек СССР Марказий телевидениеси программаларини Узоқ Шимол, Сибирь, Узоқ Шарқ ва Ўрта Осиё районларида жойлашган «Орбита» тармоғи пунктларига бериб туришни таъминлайди.

Йўлдош шимолий ярим шарда апогейи 39200 километр ва жанубий ярим шарда перигейи 490 километрдан иборат юксак эллиптик орбитага чиқарилди.

Йўлдошнинг айланиш даври 11 соат 43 минут, орбитага оғиши 65,5 градус.

Йўлдош бортида телевидение программаларини бериб турадиган ва узоқ масофага кўп каналлар орқали радио алоқасини амалга оширадиган аппаратлардан ташқари, команда-ўлчов комплекси аппаратлари, шунингдек йўлдошни мўлжал олдириш орбитасини тўғрилаш ва энергия билан таъминлаш системалари ўрнатилган.

Олинган маълумотларга қараганда йўлдош бортига ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди.

«Молния-1» йўлдоши орқали белгиланган программага мувофиқ алоқа қилиб турилади.

Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёнийнинг СССРда бўлиши тўғрисида

ҚЎШМА АХБОРОТ

Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёний СССР Олий Совети Президиуми билан Совет ҳукуматининг таклифига биноан 1971 йил 7 декабрдан 18 декабргача расмий дўстлик визити билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турди.

Абдураҳмон Ал-Арёний Москванинг диққатга сазовор жойлари билан танишди, В. И. Ленин мавзолейига ва номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйди. Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси ва унга ҳамроҳ бўлиб келган кишилар Ленинград, Волгоград ва Қримга ҳам бориб совет халқининг ҳаёти билан, Совет Иттифоқининг экономика, фан, маданият соҳасидаги муваффақиятлари билан танишдилар.

Ҳамма жойда совет кишилари яманлик ҳурматли меҳмонларни самимий ва шодиёна табрикладилар. Республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёний сидқидилдан самимий кутиб олганликлари учун СССР Олий Совети Президиумига, Совет ҳукуматига миннатдорчилик билдирди.

Делегация Совет Иттифоқида бўлган вақтида СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. С. Полянский билан Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёний, Яман Араб Республикаси бош министри ва ташқи ишлар министри Муҳсин Аҳмад Ал-Айний ўртасида суҳбатлар ва музокаралар бўлиб ўтди.

Музокараларда Совет томонидан: СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко, СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитетининг раиси С. А. Скачков, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, СССР ташқи савдо министрининг биринчи ўринбосари М. Р. Кузьмин, Совет Иттифоқининг Яман Араб Республикасидаги элчиси М. Р. Раҳматов, СССР Ташқи ишлар министрлиги коллегиясининг аъзоси М. Д. Ситенко қатнашдилар.

(Давоми тўртинчи бетда)

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети атоқли совет шоири, Ленин мукофоти ва СССР давлат мукофотлари лауреати, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Александр Трифонович Твардовский узоқ давом этган оғир касалликдан кейин 1971 йил 18 декабрда вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ | СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ | СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

ПАРТИЯ ВА ХАЛҚ БИРДАМЛИГИ

(Боши биринчи бетда).

тайёрлаш соҳасида катта вазифалар турибди. Куйбишевдаги ўн бир олий ўқув юртида беш йил ичида қирқ мингга яқин инженер тайёрланади. Бизнинг олий ўқув юртларимиз ишлаб чиқариш билан алоқани кучайтирмоқдалар, корхоналарда янги технология процессларини жорий қилмоқдалар. Йирик заводлар илмий-тадқиқот ўтказиш юзасидан институтлар билан, студентларнинг жамиятлари билан шартнома тузмоқдалар.

Куйбишев областининг меҳнаткашлари, — деди КПСС Куйбишев область комитетининг биринчи секретари В. П. Орлов, — партия ва ҳукуматнинг зўр ғамхўрлигига жавобан янги беш йилликнинг биринчи йилида меҳнат зафарларига эришмоқдалар. Ишга зўр ғайрат билан киришилди.

Музокараларда Куйбишев шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Дробишев, Волга автомобиль заводининг бош директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. Н. Поляков, КПСС Волга район комитетининг биринчи секретари А. Л. Лазарев, Приволжск ҳарбий округи қўшинлари қўмондони Ю. А. Науменко, «Утевский» совхоз фермасининг мудири М. И. Писарева ҳам сўзга чиқдилар.

Йиғилиш қатнашчилари бир овоздан қабул қилинган резолюцияда КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюросининг сиёсий йўлини ҳамда партия XXIV съездининг тарихий қарорларини бажариш соҳасидаги амалий фаолиятини қизғин маъқуллаб тўла-тўкис қўллаб-қувватладилар. Барча совет кишилари каби Куйбишев областининг коммунистлари ҳам умуман беш йиллик план каби халқ фаровонлигини ошириш программаси, ҳам муваффақиятли бажарилишига астойдил ишонганликларини айтдилар.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Куйбишев областида бўлган вақтида Тольятти шаҳридаги Волга автомобиль заводини бориб кўрди. А. Н. Косигин асосий корпусда бўлди. Ҳозирги вақтда бу корпуснинг конвейеридан ҳар куни кичик литражли 750 «Жигули» автомобиллари чиқарилмоқда. А. Н. Косигин бошқа цехларни ҳам кўздан кечирди. У асосий цехлар билан танишди, корхона қувватлари қандай ўзлаштирилаётганлиги ҳақида, заводдаги меҳнат ва турмуш шароитлари тўғрисида ишчилар ҳамда мутахассислар билан суҳбатлашди.

А. Н. Косигин Тольяттидаги завод районини кўздан кечирди, уй-жой қурилиши қандай бораётганлиги билан қизиқди. Куйбишев область ва Тольятти шаҳрининг раҳбарлари билан суҳбат қилинди.

ФРУНЗЕ

Қирғизистон партия активининг Фрунзеда ўтказилган йиғилишида КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари ва республика партия ташкилотининг вазифалари муҳокама қилинди.

Йиғилиш қатнашчилари самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. С. Полянский доклад қилди.

Ўш область, Ленин районидаги Фрунзе номли колхоз пахтачилик бригадасининг бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони О. Отабекова ўз нутқида бундай деди:

— Бизнинг коллективимиз КПСС Марказий Комитети Пленумининг ҳужжатларини зўр мамнуният ва ифтихор туйғулари билан кутиб олдилар. Биз. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ички ва ташқи сиёсатини табриклаймиз ва якдиллик билан маъқуллаймиз. Ҳар биримиз ўз меҳнатимиз билан Ватаннинг қудратини мустаҳкамлаймиз. Қирғизистон пахтакорлари бу йил давлатга 204 минг тоннадан ортиқ пахта сотдилар. Республика илгари ҳеч қачон бу қадар кўп пахта етиштирмаган эди.

Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. У. Усубалиев айтдики, коммунистлар, республиканинг барча меҳнаткашлари тўққизинчи беш йиллик буюк планларини амалга ошириш учун баланд руҳ билан ишламоқдалар. У мамлакатимиздаги бунёдкорлик ишларининг кўламларини Қирғизистон мисолида кўрсатиб берди. Республикада беш йил ичида саноат ишлаб чиқариши ҳажми 55 процент ортади, миллий даромад 40 процент кўпаяди.

Фрунзе шаҳар партия комитетининг биринчи секретари К. Қулматов, Ленин мукофоти ва давлат мукофоти лауреати, Қирғизистон халқ ёзувчиси Ч. Айтматов, Норин область партия комитетининг биринчи секретари М. Жунусалиев, Қирғизистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти Б. Жамгерчинов, Иссиқкўл район партия комитетининг биринчи секретари А. Мамиркалиев, Ўш область партия комитетининг иккинчи секретари П. М. Ходос ҳам сўзга чиқдилар.

Йиғилиш қатнашчилари қабул қилган резолюцияда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми қарорларини якдиллик билан тўла-тўкис маъқулладилар.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Д. С. Полянский Қирғизистондаги камвол-мовут комбинатида бўлди. У социалистик мусобақани ташкил этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш масалалари билан танишиб чиқди. Фрунзе номли қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводида корхонани реконструкция қилиш ва пичан ўриб оладиган машиналар ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан боғлиқ бўлган масалалар муҳокама қилинди.

Д. С. Полянский деҳқончилик илмий тадқиқот институти ва Қант районидаги Стрельникова номли давлат наслчилик заводини ҳам бориб кўрди.

Д. С. Полянский Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетида район, шаҳар ва область партия комитетларининг секретарлари, район, шаҳар ва область Советлари ижроия комитетларининг раислари, республиканинг раҳбар ходимлари билан суҳбат қилди.

ПЕРМЬ

Пермь области партия активининг йиғилиши КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми якунларини ва область партия ташкилотининг тўққизинчи беш йиллик планини бажариш соҳасидаги вазифаларни муҳокама қилди.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. А. Суслов доклад қилди.

Ғарбий Урал коммунистлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини ва СССР Олий Совети қабул қилган янги беш йиллик планни якдиллик билан маъқулламоқдалар.

Тўққизинчи йилқичилик заводининг илғор ишчиси Т. Г. Басова ўз нутқида қуйидагиларни айтди:

— Бирга ишлаётган ўртоқларим барча совет кишилари каби бизлар ҳам жонажон партиямизнинг сиёсатини астойдил маъқуллаётганлигимизни партия Марказий Комитетига маълум қилишни сўрадилар. Биз бу сиёсатни қизғин маъқуллаймиз, чунки бу сиёсат кишилар тўғрисида жуда катта ғамхўрлик қилиш ифодаси эканлигини кўриб турибмиз. Биз бу сиёсатга жавобан зўр ғайрат билан меҳнат қиламиз.

КПСС Пермь область партия комитетининг секретари М. А. Смирнов йиғилишда шу беш йилликда Пермь областининг ривожланиш истиқболлари тўғрисида гапирди.

Кама целлюлоза-қоғоз комбинати агрегатининг машинисти, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. А. Соколов қуйидагиларни айтди:

— Илғор бригадаларимизнинг тажрибаси меҳнатни яхши ташкил этиш, иш вақтининг ҳар дақиқасидан тежаб-тергаб фойдаланиш қоғоз тайёрловчи машина тезлигини минутига бир метр ошириш имконини беради. Бу — жуда камдек туюлади. Аммо бригадамизнинг ўзигина шу йўл билан йилига қўшимча равишда 100 тонна қоғоз бериши мумкин.

Ғарбий Урал корхоналаридаги кўпгина ишчи коллективлари резервлардан фойдаланиш йўли билан меҳнат унумдорлигини оширишнинг ана шундай конкрет планларини қабул қилдилар.

Музокараларда Пермь область ижроия комитетининг раиси Б. В. Коноплев, Пермь шаҳар комитетининг биринчи секретари С. А. Мелешков, Березники титан-магний комбинатининг директори В. С. Лобанов, КПСС Нитвенск район комитетининг биринчи секретари Л. С. Косвинцев ҳам сўзга чиқдилар. Нотиқлар таъкидлаб ўтганидек, — КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми ҳужжатларида, СССР Олий Советининг III сессияси беш йиллик план тўғрисида қабул қилган қонунда партия томонидан қўйилган асосий вазифа — халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлаш вазифаси ўз ифодасини топди.

Қабул қилинган резолюцияда бундай дейилади: Ғарбий Урал партия активи йиғилиши КПСС Марказий Комитетини ишонтириб айтадики, Пермь областининг коммунистлари, барча меҳнаткашлари ленинчи Марказий Комитет теварагида янада маҳкам жипслашиб, бутун куч-ғайратларини КПСС XXIV съезди қарорларини, коммунистик қурилиш буюк планларини амалга оширишга сарфлайдилар.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. А. Суслов Пермда бўлган вақтида Ленин номли машинасозлик заводида ва Свердлов номли моторсозлик заводида бўлди. У корхоналарнинг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва раҳбарлари билан суҳбатлашди, ишлаб чиқариш масалалари билан, социалистик мусобақани ташкил этиш, беш йиллик план топшириқларини бажариш учун қандай кураш олиб борилаётганлиги билан ишчиларнинг турмуши масалалари билан қизиқди.

М. А. Суслов революция курашчилари хотирасига ўрнатилган ёдгорлик комплексини бориб кўрди.

КИШИНЕВ

Республика партия активининг бу ерда ўтказилган йиғилиши КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунларига бағишланди.

Самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко доклад қилди.

Доклад муҳокамаси Молдавия партия ташкилотининг КПСС Марказий Комитетига, Марказий Комитет Сиёсий бюросига чексиз ишончини кўрсатди, бутун Молдавия халқининг фикр-туйғуларини акс эттирди. Молдавия халқи Коммунистик партиянинг ички ва ташқи сиёсатини якдиллик билан маъқуллаб, қўллаб-қувватламоқда.

Бендер шойи комбинатининг тўқувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. А. Фирсова ўз нутқида жонажон мамлакатимизнинг ютуқлари совет кишиларини беҳад қувонтираётганлиги ҳақида гапирди.

Рибницк районидаги «Октябрь 50 йиллиги» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Е. К. Чеботарь ўз нутқида бундай деди:

— Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш тўғрисида жуда катта ғамхўрлик қилаётганлиги ажойиб самаралар бермоқда. Бу йил хўжаликда ҳар гектар ердан 40,4 центнердан кузги буғдой, 49,1 центнердан маккажўхори дони олинди. Молдавия ерларида илгари ҳеч қачон бунчалик юқори ҳосил олинмаган эди.

Республика меҳнаткашлари, деди Молдавия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. И. Бодюл, тўққизинчи беш йиллик планини зўр ғайрат билан амалга оширмоқдалар. Ленинча миллий сиёсатнинг мустаҳкам принциплари, деб таъкидлади, нотиқ, Молдавия экономикаси ва маданияти тараққиётининг порлоқ истиқболларида ўз ифодасини топмоқда. Республикада беш йил ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 62 процент, қишлоқ хўжалиги маҳсулотини ўртача йиллик ҳажми 36 процент ортади.

Партия активи йиғилишида Кишинев шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. И. Каниковский, Молдавия Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари П. П. Боцу, республика Фанлар академиясининг академиги И. К. Вартичан, Молдавия ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. К. Вишку, Тирасполь шаҳар партия комитетининг биринчи секретари П. П. Петрик ва бошқалар ҳам сўзга чиқдилар.

Партия актив йиғилиши бир овоздан қабул қилинган резолюцияда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини Молдавия коммунистлари ва барча меҳнаткашлари номидан қизғин маъқуллади. Беш йиллик топшириқларини амалга ошириш, дейилади резолюцияда, ҳозирги вақтда партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг асосий вазифасидир.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко Молдавияда бўлган вақтида Кишиневдаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Стяуа Рошие» трикотаж фирмасида бўлди. У фирма ишчилари ва раҳбарлари билан суҳбат вақтида коллективнинг ҳаёти билан, социалистик мусобақанинг авж олдирилиши, илғор ишлаб чиқариш тажрибасини жорий қилиш билан, коллективнинг халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш режалари билан қизиқди.

А. П. Кириленко шаҳардаги уй-жой қурилаётган районларнинг бирида тўққиз қаватли бино қурилишининг бориши билан танишди. Бу бино мамлакатда биринчи марта катта ҳажмдаги кўчма опалубкадан фойдаланиб қурилмоқда. А. П. Кириленко Котовский районида «Виктория» совхоз-заводида бўлди. Агросаноат ишлаб чиқариш бирлашмаси барпо этган бу корхонада А. П. Кириленко бир қанча аграр-саноат комплексларининг бош директорлари билан суҳбат қилди.

А. П. Кириленко «Данчена» чорвачилик комплексини ва Молдавия ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини ҳам бориб кўрди.

ГОРЬКИЙ

Бу ерда Горький область партия ташкилоти активининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари ва область партия комитетининг вазифалари муҳокама қилинди.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров доклад қилди.

Музокараларда сўзга чиққан ўртоқлар область коммунистлари ва барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини тўла-тўкис маъқуллайдилар, деб якдиллик билан таъкидладилар.

«Красное Сормово» заводи монтажчи-слесарлар бригадасининг бошлиғи А. П. Удалов ўз нутқида бундай деди:

— Тўққизинчи беш йиллик планда олға ҳаракат қилиб боришимиз учун очиб берилган истиқболлар меҳнат ғайрати ва сиёсий активликни кучайтириб юборди. Сормоволиклар юк ташийдиган теплоходлар қуриш йиллик планини муддатидан илгари бажардилар.

КПСС Горький область комитетининг биринчи секретари Н. И. Масленников область меҳнаткашлари беш йилликнинг биринчи йилида олинган мажбуриятларни қандай бажараётганликлари тўғрисида сўзлаб берган корхоналар ўн бир ой ичида пландан ташқари 117 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардилар.

Музокараларда КПСС Горький шаҳар комитетининг биринчи секретари Ю. Н. Христорадиов, КПСС Дзержинский шаҳар комитетининг биринчи секретари А. В. Алексеев, «Автогаз» Горький бирлашмасининг бош директори И. И. Киселев, КПСС Большемурашкинск район комитетининг биринчи секретари Е. П. Аулов, «Верний путь» колхозининг раиси Р. Н. Шаханов, Горький университети философия кафедрасининг мудири В. И. Мишин, «Волговятскстрой» бошлиғи Б. В. Кочетов ва бошқалар ҳам сўзга чиқдилар

Йиғилишда қабул қилинган резолюцияда бундай дейилади: область коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг партия XXIV съезди қарорларини, бу съезд ишлаб чиққан ички ва ташқи сиёсатни амалга ошириш соҳасидаги фаолиятини якдиллик билан маъқуллайдилар.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров Горькийда бўлган вақтида «Автогаз» Горький ишлаб чиқариш бошқармасида, «Красное Сормово» заводида, «Восход» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида ва бир қанча савдо ташкилотларида бўлди. У шаҳардаги янги қурилишлар билан танишди, область янги касалхонасини кўздан кечирди. Ишчилар ва мутахассислар билан қилинган суҳбатларда беш йиллик планни бажариш, янги техникани ва фан ютуқларини жорий қилиш, ишлаб чиқаришни бошқаришни такомиллаштириш, резервлардан тўлароқ фойдаланиш масалалари муҳокама этилди.

К. Т. Мазуров КПСС область комитетида область ва Горький шаҳар партия комитетларининг бюро аъзолари билан, область ва шаҳар ташкилотларининг раҳбарлари билан суҳбатлашди.

КРАСНОДАР

Краснодар ўлка партия ташкилоти активининг ўтказилган йиғилишида КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари муҳокама қилинди.

Мажлис аҳли томонидан самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ф. Д. Кулаков доклад қилди.

Кубань коммунистлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми қарорларини қизғин ва якдиллик билан маъқулладилар.

«Новороссцемент» комбинати «Пролетарий» заводи печининг машинисти А. Г. Романенко ўз нутқида қуйидагиларни айтди:

— Биз КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев доклади юзасидан қабул қилинган қарори сатрларини ўқир эканмиз, партиямиз ленинчи Марказий Комитетининг донолигидан ғоят фахрландик. Марказий Комитет Сиёсий бюросининг тинчликни сақлашга, социалистик ҳамдўстлик позицияларини, Ватанимизнинг халқаро майдондаги обрўсини мустаҳкамлашга қаратилган фаолиятидан астойдил миннатдормиз.

Усть-Лабинск районидаги «Кубань» колхози комплекс бригадасининг бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. И. Клепиков ўз нутқида колхозчилар халқнинг янада бадавлат ҳаёт кечириши, ер юзида мустаҳкам тинчлик бўлиши тўғрисида партия қилаётган ғамхўрликка юксак баҳо берадилар, деб таъкидлади. Бундай ғамхўрлик ишчиларнинг руҳини кўтармоқда. Менинг бригадам, деди нотиқ, беш йилликнинг биринчи йилида энг юқори ҳосил — ҳар гектар ердан 66,4 центнердан кузги буғдой олди. Коллектив гектар бошига 70 центнердан ҳосил кўтаришни янги марра қилиб олди.

КПСС Краснодар ўлка комитетининг биринчи секретари Г. С. Золотухин тўққизинчи беш йилликда Кубань халқ хўжалигини ривожлантириш истиқболлари тўғрисида сўзлаб берди. Шу йиллар ичида ўлкадаги корхоналарда саноат маҳсулоти ва халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Краснодар сув омбори қуриб битказилади. Бу сув омбори 200 минг гектардан ортиқ шолипояни сув билан таъминлаш ва шоли етиштиришни икки баравар кўпайтириш имконини беради. Йирик чорвачилик комплекслари вужудга келтирилаётганлиги натижасида чорвачилик маҳсулотлари етиштириш орта боради.

Музокараларда КПСС Адигей область комитетининг биринчи секретари Н. А. Берзегов, Краснодар шаҳар партия комитетининг биринчи секретари О. С. Никитюк, «Краснодаргидрострой» трести механизациялаштирилган 7-кўчма колоннасининг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. И. Бородулин, Ейск район партия комитетининг биринчи секретари В. П. Бражник, Бутуниттифоқ шоликорлик илмий-тадқиқот институтининг директори Г. А. Романенко, Кубань қишлоқ хўжалик институтининг студенти В. П. Зверева, Краснодардаги «Чайка» чинни идишлар заводининг директори С. В. Сахно ҳам сўзга чиқдилар.

Партия активи йиғилиши қабул қилинган резолюцияда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг Ватанимизни янада яшнатишга, халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган қарорларини якдиллик билан маъқуллади.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ф. Д. Кулаков Краснодар сув омбори қурилишида бўлди, Краснодар ип-газлама комбинатини, Динский районидаги Чапаев номли колхозни, Догомис совхозини бориб кўрди, ишчилар, колхозчилар билан, партия ва совет ходимлари билан учрашди. Ф. Д. Кулаков ишлаб чиқаришнинг самарадорлиги, янги техниканинг жорий қилиниши, меҳнат унумдорлигининг ўсиши ва маҳсулот сифати, коллективларнинг беш йилликдаги планлари билан қизиқди.

Ф. Д. Кулаков Краснодар ва Сочи шаҳарларидаги баъзи савдо ҳамда маданий-маиший корхоналарнинг иши билан ҳам танишди.

Ф. Д. Кулаков КПСС ўлка комитетида ўлка комитети бюросининг аъзолари, район ва шаҳар партия комитетларининг секретарлари, меҳнаткашлар депутатлари район ва шаҳар Советлари ижроия комитетларининг раислари билан суҳбат қилди.

ЯРОСЛАВЛЬ

Ярославль область ва шаҳар партия ташкилотлари активи йиғилиши бўлди. Йиғилишда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг якунлари муҳокама қилинди.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ВЦСПС Раиси А. Н. Шелепин доклад қилди.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини қизғин ва якдиллик билан маъқуллаб, областдаги саноат корхоналари, қурилишлар, колхоз ва совхозлар коллективларининг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги ғоят ўсганлиги тўғрисида гапирдилар.

КПСС Ярославль область комитетининг биринчи секретари Ф. И. Лопченков ўз нутқида тўққизинчи беш йилликда областда машинасозлик, нефть химияси, озиқ-овқат саноати ва бошқа саноат тармоқлари мавж уриб ривожланишини исбот этувчи факт ва рақамларни келтирди.

Музокараларда Ярославль шаҳар партия комитетининг биринчи секретари В. М. Барабаш, Ярославль медицина институтининг ректори Г. В. Стовичек, Рибинск шаҳар партия комитетининг секретари В. С. Яковлев, «Родина» совхозининг соғувчиси К. В. Кундишева, Рибинск моторсозлик заводи касаба союз комитетининг раиси М. В. Соколов, Ярославль мотор заводининг директори А. М. Добринин ва бошқалар сўзга чиқдилар.

Йиғилиш қатнашчилари бир овоздан қабул қилган резолюцияда КПСС Марказий Комитети ва Марказий Комитет Сиёсий бюросининг партия XXIV съезди тарихий қарорларини амалга ошириш соҳасидаги фаолиятини қизғин маъқулламоқдалар.

* * *

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ВЦСПС Раиси А. Н. Шелепин Ярославль областида бўлган вақтида Ярославль мотор заводига борди.

А. Н. Шелепин ёғ ва пишлоқ саноати Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институтида, мотор заводининг Спорт саройида ва Ярославль шимолий уй-жой райони Пионерлар саройида ҳам бўлди.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг қонуни

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «УЗБЕКИСТОН ССРнинг НИКОҲ ВА ОИЛА КОДЕКСИГА УЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТУҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети қарор қилади:

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССРнинг Никоҳ ва оила кодексига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги 1971 йил 28 октябрь Фармони тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА

17 декабрь, 1971 йил
Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «УЗБЕКИСТОН ССР ГРАЖДАНЛАРИНИНГ ФАМИЛИЯ ВА ИСМЛАРИНИ УЗГАРТИШ ТАРТИБИ ТУҒРИСИДАГИ УЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНИНИ УЗ КУЧИНИ ЙУҚОТГАН ДЕБ ҲИСОБЛАШ ҲАҚИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети қарор қилади:

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССР гражданларининг фамилия ва исмларини ўзгартиш тартиби тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш ҳақида»ги 1971 йил 28 октябрь Фармони тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА

17 декабрь, 1971 йил
Тошкент шаҳри.

Александр Трифонович ТВАРДОВСКИЙ

Атоқли совет шоири Александр Трифонович Твардовский вафот этди. Кўп миллатли совет адабиёти оғир ва мислсиз жудоликка учради.

Социалистик Ватаннинг жўшқин ватанпарвари А. Т. Твардовский замондошимизнинг маънавий бойлигини зўр бадиий куч билан акс эттирди, халқнинг меҳнат ва жанговар жасоратларини мадҳ этди. У рус классик адабиётининг илғор анъаналари руҳида — халқчиллик ва гражданлик анъаналари руҳида тарбияланган шоир эди. Унинг ижоди совет поэзиясига, социалистик реализм адабиёти ривожига қўшилган йирик ҳисса бўлди.

А. Т. Твардовский 1910 йил 21 июнда Смоленск область, Починковск районидаги Загорье қишлоғида деҳқон оиласида туғилди. Рус табиати, инсоннинг она заминдаги меҳнати, ҳаётни янги асосларда қайта қуриш унинг илҳомбахш ижоди манбаи бўлди. У бутун ижодини коммунистик яратувчиликнинг буюк ишига бағишлади. Актив жамоат арбоби, 1940 йилдан КПСС аъзоси А. Т. Твардовский бир неча марта давлат ҳокимиятининг олий органларига, партия раҳбар органларига сайланди. Узоқ йиллар мобайнида СССР Ёзувчилар союзининг секретари, «Новий мир» журналининг бош редактори бўлиб, ёзувчиларнинг халқаро анжуманларида совет адабиётининг муносиб вакили бўлиб қатнашди.

А. Т. Твардовскийнинг биринчи йирик асари «Муравия мамлакати»да қишлоқдаги буюк ўзгаришлар ифодаланган эди. Бу асар, шоир номини совет китобхонлари орасида кенг оммалаштириб юборди. Унинг кўпгина шеърлари қишлоқдаги янги турмушга бағишланган эди.

А. Т. Твардовскийнинг ижодий йўли Совет Армияси билан чамбарчас боғлиқдир. У Улуғ Ватан уруши йилларида фронт мухбири сифатида Ватанимизни ҳимоя қилаётган ўз қаҳрамонлари билан муттасил бирга бўлди, уларни жангда ҳам, солдатларнинг қисқа муддатли ҳордиқ чиқаришида ҳам, қайғусида ҳам, шодлигида ҳам, синов йиллари ва ғалаба кунларида ҳам кўрди. У яратган халқ қаҳрамони Василий Теркин образи совет солдатининг букилмас иродасини, жасорати ва қатъиятини, ҳазил-мутоибага мойиллиги ва топқирлигини ўзида мужассамлаштирган. Бу ажойиб образ жангчиларни ва фронт орқасидаги меҳнаткашларни душман устидан ғалаба қозониш, ер юзида осойишта ҳаёт ўрнатиш йўлида жасоратга сафарбар қилди. «Жангчи тўғрисидаги китоб» халоскор совет жангчисига қўйилган ўлмас ҳайкал бўлиб қолади.

А. Т. Твардовскийнинг ижоди — ҳаётнинг кенг эпик манзаралари билан ғоят кучли лиризмнинг мустаҳкам бирикмасидан иборат. «Олислардан-олисларга» поэмасида, сўнгги шеърий тўплам «Шу йиллар лирикаси»да айниқса мана шу фазилатлар тўла намоён бўлган.

А. Т. Твардовский шеърияти юксак соддалик, санъаткорнинг ўз ижодига зўр талабчанлик билан қарашининг ибратли мисоли бўла олади. Шоир халқ тилидан баракали фойдаланди ва халқ тилини бойитди, у халқнинг шоирона руҳини жуда яхши билардн ва уни ўз образлари билан бойитди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати А. Т. Твардовский ижодиётини юксак баҳоладилар. У уч марта Ленин ордени, Меҳнат Қизил Байроқ ордени, I ва II даражали Ватан уруши орденлари, Қизил Юлдуз ордени билан мукофотланган эди. Унинг асарлари Ленин мукофоти ва тўрт марта СССР Давлат мукофотларига сазовор бўлган эди.

Коммунист шоир, покиза қалбли инсон Александр Трифонович Твардовский халқ хотирасида абадий яшайди. Унинг ватанпарварлик руҳидаги талантли асарлари совет жамиятининг маданият хазинасига бебаҳо дурдона бўлиб қўшилган.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Шчербицкий, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, Г. Ф. Сизов, В. Ф. Шауро, А. А. Епишев, Е. А. Фурцева, Е. М. Тяжельников, К. А. Федин, Г. М. Марков, Г. Г. Абашидзе, А. Т. Олимжонов, Т. Асқаров, Н. П. Бажан, С. А. Баруздин, А. П. Беляускас, В. Э. Бээкман, Ю. В. Бондарев, П. П. Боцу, П. У. Бровка, Ю. Н. Верченко, О. Т. Гончар, Н. М. Грибачев, М. А. Иброҳимов, А. П. Кешоков, В. М. Кожевников, В. П. Козаченко, А. Е. Корнейчук, Л. М. Леонов, М. К. Луконин, С. В. Михалков, Г. М. Мусрепов, С. С. Наровчатов, Л. Н. Новиченко, Нури Заки, В. М. Озеров, Б. Н. Полевой, Р. И. Рождественский, А. Д. Салинский, С. В. Сартаков, К. М. Симонов, Ю. К. Смолич, А. А. Сурков, М. Танк, Н. С. Тихонов, Э. С. Топчян, М. Турсунзода, Н. Т. Федоренко, А. Б. Чаковский, О. Н. Шестинский, М. А. Шолохов, Р. М. Эсенов, А. И. Янсонс, К. Яшин, М. В. Исаковский, Б. М. Кербобоев, Р. Г. Гамзатов, М. А. Дудин, Қ. Ш. Қулиев, Я. В. Смеляков, И. С. Соколов-Микитов, С. П. Шчипачев, Л. А. Кулиджанов, Н. А. Пономорев, Т. Н. Хренников, М. И. Царев.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «УЗБЕКИСТОН ССР ЖИНОЯТ КОДЕКСИНИНГ 101-МОДДАСИГА УЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТУҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети қарор қилади:

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 101-моддасига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги 1971 йил 28 октябрь Фармони тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА

17 декабрь, 1971 йил
Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Қонуни

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «УЗБЕКИСТОН ССР ЖИНОЯТ-ПРОЦЕССУАЛ КОДЕКСИГА УЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТУҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети қарор қилади:

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССР Жиноят-процессуал кодексига ўзгартишлар киритиш тўғрисида»ги 1971 йил 28 октябрь Фармони тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА

17 декабрь, 1971 йил
Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ УЗБЕКИСТОН ССР МАЪМУРИЙ-ТЕРРИТОРИАЛ БУЛИНИШИГА ОИД БАЪЗИ БИР УЗГАРТИШЛАР ТУҒРИСИДАГИ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети қарор қилади:

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг қуйидаги Фармонлари тасдиқлансин:

«Ўзбекистон ССР составида янги районлар тузиш тўғрисида»ги 1971 йил 31 август Фармони;

«Ўзбекистон ССР билан Қирғизистон ССР ўртасидаги республика чегараларини қисман ўзгартиш тўғрисида»ги 1971 йил 20 октябрь Фармони;

«Тошкент шаҳри чегарасини тасдиқлаш тўғрисида»ги 1971 йил 10 ноябрь Фармони.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. МАТЧОНОВ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Ҳ. ПУЛАТОВА

17 декабрь, 1971 йил
Тошкент шаҳри.

МАРС: КОМПЛЕКС ТАДҚИҚОТЛАР. ПЛАНЕТА САТҲИГА ЮМШОҚ ҚЎНИШ

Тўққизинчи беш йилликнинг биринчи йили совет фани ва техникасининг янги ажойиб ғалабаси билан нишонланди. 1971 йил 27 ноябрда планеталараро «Марс-2» станцияси биринчи марта Марс планетасига капсулани чиқариб қўйди, унинг ичига Совет Иттифоқининг Герби тасвирланган вимпел ўрнатилган. 2 декабрда тарихда биринчи марта «Марс-3» автомат станциясининг тушириладиган аппарати Марс юзасига юмшоқ қўнди. «Марс-2» ва «Марс-3» станциялари Марснинг сунъий йўлдошлари бўлиб қолди.

Олимларимиз, конструкторларимиз ва ишчиларимизнинг фидокорона меҳнати билан жуда ҳам мураккаб илмий-техникавий вазифалар — планеталараро траекториядан узоқ вақт учиб ўтиш, автоном навигация системаси ёрдамида планета яқинида маневрлар ўтказиш, иккн автомат станцияни Марс атрофидаги турли хил орбиталарга чиқариб қўйиш, планетанинг ҳали ўрганилмаган юзасига юмшоқ қўниш каби вазифалар муваффақиятли ҳал этилди.

Марс планетасини ўрганиш проблемалари

Марс Қуёш системасидаги шундай планеталардан бирики, инсоният уни ўрганишга айниқса катта аҳамият бериб келмоқда. Бунинг боиси шуки, Марсдаги шароитлар билан ердаги шароитлар бир-бирига ўхшайди, Марсда ақлли мавжудодлар бор деган тасаввурлар тарихан таркиб топган. Сўнгги ўн йил мобайнида Ердаги оптик кузатишларнинг, радиоастрономик, радиолокация тадқиқотларининг такомиллашуви ҳамда «Маринер» космик аппаратларининг учирилиши туфайли Марс ҳақида кўп янги ахборотлар олинди. Бу эса ана шу планетадаги мавжуд бўлиши мумкин бўлган физикавий шароитларни тушунишда анча олға силжишга имкон берди.

Ҳаммадан илгари планета атмосферасининг структурасини ва динамикасини ўрганиш — унинг ҳароратини, босимини, химиявий таркибини ҳамда ана шу параметрларнинг Марс юзасида узунасига ва баландликка тарқалишини ўрганиш мураккаб проблемадир.

Марс атмосфераси сийрак эканлиги аниқланганлигига кўп вақт бўлгани йўқ. Унинг юзасида ўртача босим 5-7 миллибарга тенгдир. Бу, Ер юзасидагига қараганда юз баравардан ортиқроқ кам демакдир. Ер шароитида ана шундай оз босим стратосферада, яъни ердан 30-35 километр баландликда мавжуддир. Маълум бўлдики, Марс атмосфераси асосан углекислий газдан иборатдир. Азот, кислород, сув буғи ва бошқа газларнинг бор-йўқлиги ҳозирча аниқ эмас. Лекин шу нарса равшанки, уларнинг миқдори Марс атмосферасида жуда кам. Буларнинг ҳаммаси ана шу планетада метерорологик хусусиятлар ўзига ҳосдир, деган хулосага олиб келади.

Марс атмосфераси температураси ва унинг юзасидаги температура кенг миқёсда ўзгариб туради. Бу мавсумга, сутка вақтига ва кенгликка боғлиқдир, бир кеча-кундузда ҳарорат 100 градус атрофида ўзгаради. Мавсум давомида ва бир кеча-кундузда ҳароратнинг ўзгариб туриши босимнинг кескин тушиб кетиши ҳамда кучли шамолларнинг пайдо бўлишига сабаб бўлиши керак. Тадқиқотларга кўра, шамолнинг тезлиги секундига 60-80 метрга етиши баъзи жойларда Марс рельефнинг хусусиятларига қараб секундига 150 метрга етиши мумкин. Рельефнинг ўзига хослиги планетанинг юзасидаги босимнинг ўзгариб туришига яна бир сабаблардан бири бўлади.

Марс атмосфераси ва юзасининг ҳозирга қадар ўтказилган ўлчовлари характеристика планетанинг муайян соҳаларинигина ўз ичига олади. Бу ўлчовлар бутун планета ҳақида унча-мунча тасаввур беради. Аммо, ҳақиқатда атмосферанинг ҳарорати ва босими қай тариқа тақсимланиши, унинг таркиби ва хусусан сувнинг босими, Марснинг саҳни ва Марс турли нуқталарининг юзаси устки қатламларида ҳароратнинг қандай ўзгариши, унинг топографияси хусусиятлари қандайлиги — ана шу саволларнинг ҳаммасига планетани кенг миқёсларда узоқ вақт ўргангандан кейингина жавоб бериши мумкин. Чунончи, ердаги кузатишлар ёрдамида экваториал зонада 14-15 километр чамаси баландликдаги теппаликларнинг борлиги аниқланган экан, бу бутун планета учун хос бўлган хусусиятмикин деган масалани аниқлаш жуда диққатга сазовордир. Марс юзасининг айрим участкаларида кратерлар кўплиги яқинда ўтказилган тадқиқотлар натижасида аниқланди.

Марсга телескоп орқали қаралганида хироқ ва ёруғроқ ерлар кўринади. Уларни шартли тарзда «материклар ва денгизлар» деб аташди. Ана шу «материклар ва денгизларнинг» бир-биридан фарқ қилишини, улар тасвирининг мавсумий ўзгаришини, баъзан нега қорайиброқ қолишининг сабабларини аниқлаш керак. Бу хиралашиш баҳорда бошланиб қутб доираларининг экваторга қараб оғиши пайтида рўй беради. Қорайиб кўриниш ҳодисасининг яқин-яқинларгача ҳам ўсимликларнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ деб билардилар. Энди эса планетада ҳаётнинг анчагина ривожланган формалари борлиги эҳтимолдан анча узоқроқ деб баҳоланмоқда.

Марс яқинида қандай жараёнлар рўй бераётганлиги, унинг атрофидаги космик муҳитнинг характеристикаси қандайлиги ҳам фан учун катта аҳамият касб этади. Ана шу жараёнларни ўрганмоқ учун Марсдан турли-туман масофада туриб физик шароитларни ўрганиш керак. Бунинг учун эса Марснинг сунъий йўлдошларидангина фойдаланиш лозим бўлади. Планетанинг йўлдошларидан туриб амалга оширилган ўлчовлар Марс юқори атмосфераси ва ионосфера структураси ва хоссаларини (зичлик, химиявий таркиб, зарядланган заррачаларнинг йиғилишини) ўрганишга ҳам имконият беради.

Марс юзасини ва Марс атмосфераси структурасини ўрганишда планета юзасига қўнган космик аппаратлар ёрдамида ўтказиладиган бевосита ўлчовлар янги имкониятлар очади. Бу аппаратлар ердан туриб кузатишлар имкон бермайдиган ва ҳатто планетанинг сунъий йўлдоши орбитасидан туриб ўтказиладиган кузатишлар имкон бермайдиган тадқиқотларни ўтказишга имкон беради. Марсга юмшоқ қўнишнинг ўзиёқ жуда ҳам йирик илмий техника вазифаси бажарилганлигидан далолат беради.

Илмий тадқиқотлар

«Марс — 2» ва «Марс — 3» станциялари Марсга қараб учаётганида планеталараро муҳит мунтазам тадқиқ этиб борилди. Қуёшдан узлуксиз чиқиб турган заррачаларнинг оқими ва турли характеристикалари ўлчанди. Бу заррачалар қуёш шимоли деган ном олди. Бу тадқиқотларни ўтказмоқ учун станцияларда қуёш шамоли заррачалари энергиясини, уларнинг таркибини, шунингдек ҳароратини ва қуёш плазмаси айрим компонентларининг тезлигини ўлчайдиган приборлар ўрнатилган. Станцияларга ўрнатилган ўта сезгир магнитометрлар ёрдамида планеталараро магнит майдонининг параметрлари ҳам ўлчанди. Планеталараро муҳитда электрон концентрацияси аниқланди. Бунинг учун икки когерант частотадаги радио тўлқинларнинг тарқалиш характери ҳақидаги маълумотлардан фойдаланилди. Булардан ташқари «Марс-3» автоматик станциясида «Стерео» деб аталган совет-француз қўшма тажрибаси ўтказилиб, бунда қуёшнинг радио нурланиши ўрганилди. Бу тажрибада нурланиш процессининг фазовий структураси, йўналиши ва механизми тадқиқ этилди.

Ана шу аппаратларнинг ўзи Марснинг чеккаларидаги муҳитни планетанинг сунъий йўлдоши орбитасидан туриб тадқиқ этишда ҳам фойдаланилди. Планетада қуёш шамолининг сирғалиши ва унинг Марс ионасфераси билан ўзаро таъсири, зарядланган заррачалар спекторини қайд этиш ва магнит майдонининг вариациясини қайд этиш ҳам ана шу аппаратлар ёрдамида бажарилди. Автоматик станция планета гардишининг орқасига ўтганида чиқараётган радио тўлқинларининг ўзгаришини ўлчаш йўли билан Марснинг ионосфераси ва атмосфераси тадқиқ этилди.

Планеталараро учиш пайтида кўпдан-кўп маълумотлар тўпланган бўлиб, эндиликда улар ўрганилиб чиқилмоқда. Дастлабки таҳлил шундан далолат бериб турибдики, Ердан 20 миллион километр чамаси нарида плазманинг ион компонентларида қизиқарли ўзгаришлар рўй берар экан. Уларнинг таркиби анча ўзгаради ва оқимнинг тезлиги ҳам анча ўзгаради. Бу эфектлар Ер магнит майдонининг қуёш шамоли томонидан ўралиши натижаси эканлиги равшандир. Марсга яқинлашиб борган сайин яъни қуёшгача бўлган масофа жуда ҳам узайиб кетганида планеталараро муҳитда бир вақтнинг ўзида электрон концентрацияси миқдорининг камайиши кузатилди. Электронларнинг Марс яқинидаги ҳаракатининг интенсивлиги (электрон, температура) ер яқинидагига нисбатан бир неча баравар кам эканлиги кўринди. Ана шу ҳодисаларни таҳлил этиш қуёшдан турли-туман масофаларда қуёш плазмаси тарқалишининг қонуниятларини яхшироқ билиб олишга имкон беради. «Марс-3» автоматик станциясининг тушириладиган аппаратида атмосфера ҳарорати ва босимини, атмосфера химиявий составини масса-спектрометрик ёрдамида белгилашга мўлжалланган, шамол тезлигини ўлчайдиган, юзадаги қатламнинг химиявий таркиби ва физик-механик хоссаларни аниқлайдиган аппаратлар, шунингдек, манзарани суратга оладиган телевизион камералар ўрнатилган эди.

Ҳисоблаб қўйилган вақтда юзадан 20 секунд чамаси мобайнида тасвир узатиб турилди. Шу давр мобайнида манзаранинг бир қисмигина узатилди. Ана шу қисмга қараб кўринишига кўра фарқ қиладиган деталларни илғаб олиш қийин. Ҳозирча манзарани узатиш нега тўхтаб қолганлигини айтиб бериш қийин. Эҳтимол, бу қўниш жойининг маҳаллий хусусиятларига боғликдир. Бу жой қандайлиги номаълумдир. Эҳтимол шу пайтда қаттиқ чанг бўрони кўтарилгандир. Чанг бўрони юзадаги нарсалар устини тўсиб қўйгани сабабли манзарадан бирор нарсани илғаб олиш мумкин бўлмаётгандир. Сигналларнинг тўсатдан тўхтаб қолиши тушириладиган аппаратдан илмий аппаратнинг иши ҳақида ахборот олишга имкон бермади.

Марсни турли-туман орбиталардаги сунъий йўлдошлар ёрдамида ўрганмоқ учун «Марс-2» ва «Марс-3» станцияларида атмосфера ва планета юзаси характеристикасини тадқиқ этишга мўлжалланган махсус комплекс илмий аппаратлар ўрнатилган.

Бу аппаратуралар ёрдамида ҳозир илмий ўлчовлар бошланди. Шу вақтнинг ўзида Америка олимлари Марснинг сунъий йўлдоши бўлган «Маринер-9» ёрдамида тадқиқотлар олиб бормоқдалар.

Перицентр областидан инфра-қизил радиометр ёрдамида Марс юзасидаги ҳароратнинг ўзгаришига оид маълумотлар олинди. Ўлчовлар ўтказилган участкаларда ҳарорат Цельсий бўйича — 15 даражадан ортмади. Шуниси қизиққи, планетанинг ҳали тун бўлган томонида ҳарорат ён атрофдаги ҳароратдан тахминан 20-25 даража юқори бўлган нуқта топилди. Бу ҳодисанинг табиати ҳозирча номаълум.

Фотометрнинг кўринадиган диапозонида турли ёруғлик фильтрлари ёрдамида юзани кузатаётганда назарга тушган ёруғликларнинг кескин фарқи эътиборни ўзига жалб этади. Турли ўлчовларни таҳлил этиш юзанинг айрим районлари ва участкаларининг ранги ҳар хил бўлганлиги тўғрисида ахборот берди. Ерда туриб ўтказилган кузатишларда бундай кескин фарқ йўқдай эди.

Сув буғини ўлчаш кутилгандек натижа берди: Марс атмосферасида намлик жуда кам экан, ўлчанган нуқталарда бу миқдор 5 микрон ёгин сувидан ошмайди. Бу ер атмосферасидагига нисбатан юз минглаб маротаба камдир.

Ультра бинафша областдаги ўлчовлар Марснинг юқори атмосферасида атомар водород ва кислород борлигидан далолат берди. Бундан буён ана шу миқдорлар зичлигининг планетадан юқорилашиб боргани сайин ўзгариб бориши ҳақида маълумотлар олиш мумкин. Натижаларни дастлабки ишлаб чиқиш асосида атомар кислород 700—1000 баландликкача, атомар водород эса тахминан 10-20 километр баландликкача бор деган хулосага чиқариш мумкин.

Радиодиапозонида Марснинг иссиқлик нурланишнинг интенсивлиги ва унинг планета гардиши атрофида қутбланиш характери ҳақида маълумотлар олинди. Бу маълумотлар юқори қатлам устидаги эффектив ҳароратни аниқлашга ва унинг диэлектрик ўтказувчанлигини ҳамда модданинг ўртача зичлигини аниқлашга имкон беради. Марс юзасини суратга олиш бошланган бўлса ҳам узоқ давом этадиган чанг бўрони бўлаётганлиги туфайли фотосуратлар олиш шароити мураккаблашган.

Парвознинг асосий босқичлари

19 май куни Москва вақти билан соат 19 дан 22 минут 49 секунд ўтганда кучли ракета-космик система ёрдамида планеталараро «Марс-2» автомат станцияси, 28 май соат 18 дан 26 минут 30 секунд ўтганда «Марс-3» автомат станцияси учирилди.

Станцияларни Марсга учиш траекториясига чиқариб қўйиш учун улар иккинчи космик тезликка яқин бўлган тезлик билан учирилди. Улар траекторияга чиқиб олгандан кейин учирувчи ракеталарнинг сўнгги босқичларидан ажралиб чиқиб, шундан кейинги учишни мустақил равишда давом эттирди. Станциялар фазода қуёш батареяларини Қуёшга қаратган ҳолда учадиган қилиб қўйилди. Ердаги воситалар ёрдамида мунтазам равишда алоқа сеанслари ва учиш траекториялари ўлчовлари ўтказилиб илмий маълумотлар учиш трассасидан Ерга юбориб турилди.

Марсга учиш йўлида планета билан лозим бўлган даражада аниқ яқинлашишни таъминламоқ учун станциялар ҳаракатининг траекторияси уч марта тўғрилаб қўйилди. Траекторияни учинчи марта тўғрилаш бажарилганидан кейин «Марс-2» станциясидан тушириладиган капсула Марс юзасига етиб борди. 1971 йил 2 декабрь куни «Марс-3» станциясидан ажратиб чиқарилган тушириладиган аппарат планетага оҳиста қўнди.

1971 йил 27 ноябрь ва 1971 йил 2 декабрь кунлари «Марс-2» ва «Марс-3» станцияларига тормоз берилди, натижада улар Марснинг сунъий йўлдошлари орбиталарига чиқариб қўйилди.

Конструкция ва борт системалари

Планеталараро «Марс-2» ва «Марс-3» автомат станцияларининг конструкциялари бир хил (1-сурат). Улар мустақил бошқариш ва мўлжал олиш, радио орқали бошқариш, траектория ўлчовларини ўтказиш ва ахборот бериш системалари билан, автоматика, энергия билан таъминлаш, ҳароратни тартибга солиш системалари, борт радио комплекси, программа-вақт қурилмаси, двигатель установкаси ва илмий аппаратлар комплекси билан таъминланган.

Орбитал станциялар ўз конструкцияси жиҳатидан қуйидаги асосий қисмлардан: приборлар бўлмасидан, двигатель қурилмаси бакларининг блокидан, ҳаракатни тўғрилаб турадиган ва автоматика узелларига эга бўлган двигателдан, қуёш батареясидан, антенна-фидер қурилмасидан, ҳароратни тартибга солиш системасининг радиаторларидан иборат.

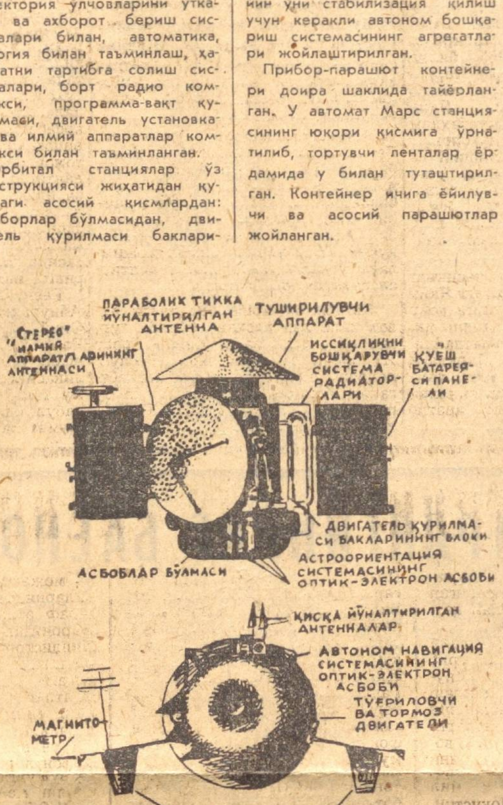

«Марс-3» автомат станцияси.

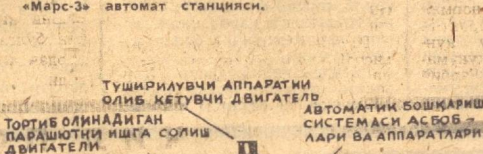

«Марс-3» станциясининг тушириладиган аппарати.

Приборлар бўлмаси станциянинг борт системасини жойлаштириш ва уларни космик шароитларнинг узоқ вақт давомидаги таъсиридан ҳимоя қилиш учун мўлжалланган. Бўлма ташқарисига Қуёшга, Ерга ва Юлдузга қараб мўлжал оладиган астроориентация системасининг оптик-электрон приборлари, автоном навигация сисетмалари, илмий аппаратлар жойлаштирилган.

Приборлар бўлмаси космик станциянинг энг асосий элементи бўлиб хизмат қиладиган двигатель қурилмаси бакларининг блоки билан туташтирилган. Шу блокнинг қуйи қисмига двигатель қурилмаси жойлаштирилган. Тепа томонида тушириладиган аппарат маҳкамлаб қўйилган ўтиш жойи бор. Баклар блокига тик йўналтирилган параболик антенна ва суст йўналтирилган антенналар, кремний фотоўзгартиргичлардан иборат иккита қуёш батареясининг панеллари осиб қўйилган. Қуёш батареяси панели осиб қўйилган фермалардан бирига ҳароратни тартибга солиш системасининг радиаторлари мустаҳкамланган. Илмий аппаратларнинг бир қисми, орбитал станциянинг тушириладиган аппарат билан радио алоқасини таъминлайдиган иккита антенна, совет—француз «Стерео» экспериментини ўтказиш учун керакли антенна ҳамда ориентация ва стабилизация системаларининг микродвигателлари панелларнинг ўзига ўрнатилган.

Тушириладиган аппарат (2-сурат) автомат Марс станциясидан иборат. У аппаратнинг орбитал станциядан ажралиб чиқишини, унинг планета билан яқинлашиш траекториясига ўтишини, тормозланишини, атмосферага кириб бориши ва унинг юзасига оҳиста қўнишини таъминлайдиган системалар ва қурилмалар билан қуроллантирилган. Аппарат ўз конструкцияси жиҳатидан автомат Марс станциясидан, прибор-парашют контейнеридан, аэродинамик тормозланиш конуси ва бирлаштирувчи рамадан иборат.

Рамага ажралиб чиқадиган аппаратни учиш траекториясидан қўниш траекториясига ўтказадиган ва қаттиқ ёқилғи билан ишлайдиган двигатель ҳамда аппарат орбитал бўлмадан ажралиб чиққандан кейин уни стабилизация қилиш учун керакли автоном бошқариш системасининг агрегатлари жойлаштирилган.

Прибор-парашют контейнери доира шаклида тайёрланган. У автомат Марс станциясининг юқори қисмига ўрнатилиб, тортувчи лентаолар ёрдамида у билан туташтирилган. Контейнер ичига ёйилувчи ва асосий парашютлар жойланган.

Контейнерга ёйилувчи парашютни ишга туширувчи двигатель, оҳиста қўнишни таъминлайдиган тормоз берувчи двигатель қурилмаси ва парашютни четлаштириш двигатели, радио орқали баландликни ўлчайдиган антенналар, орбитал аппарат билан алоқа боғловчи антенналар ва илмий аппаратлар жойлаштирилади.

Конус шаклидаги тормоз бериш экрани Марс атмосферасида тушириладиган аппаратга аэродинамик тормоз бериш ва уни шу вақтда рўй берадиган юқори ҳароратдан ҳимоя қилиш учун хизмат қилади.

Автомат Марс станцияси ичига герметик прибор бўлмаси жойлаштирилган. Бошқарувнинг автоном системаси аппаратлари, радио комплекс ва телеметрия аппаратлари, илмий приборлар блоклари, шу жумладан телевизон панорама қалпоқчаси унинг ичига ўрнатилган. Ташқари томонга илмий приборлар ва уларни чиқариш механизмлари, радио комплекс антенналари, станция қўнгандан кейин уни ишлайдиган ҳолатга келтирувчи системалар ўрнатиб қўйилган. Программа-вақт қурилмаси системалар ишининг зарур навбатда бажарилишини таъминлаб туради.

Бошқариш системаси станцияни мўлжал олдириш системасидан, станциянинг фазода стабилизацияланишини таъминлайдиган гироскопик қурилмадан (гиростабилизацияланган платформадан), бортдаги рақамли ҳисоблаш комплексидан ва космик автоном навигация системасидан иборат.

Станцияни мўлжал олдириш системаси станция учирувчи ракетадан ажралган пайтдан бошлаб ишга тушади ва бутун учиш вақти давомида ишлаб туради. Оптик-электрон приборлар станциянинг Қуёшга нисбатан қаерда эканлигини аниқлаб беради ва станция фазода газ реактив микродвигателлар ёрдамида ҳароратни тартибга солиш, энергия таъминоти ва бошқа системаларнинг нормал ишлашини таъминлайдиган ҳолатга келтириб қўйилади.

Ер билан станция орасидаги масофа кўпайган сари мўлжал олдириш системаси Қуёшни ва юлдузни (Канопусни) айни бир вақтда кузата бориб, станцияни шундай ҳолатга келтириб қўядики, бунда бортдаги радио комплекснинг тик йўналтирилган антеннаси Ерга қараб қолади. Шу пайтда станция бошқа системаларининг мўлжал олиш шароитлари аслида ўзгармай қолади. Қуёш-юлдузга қараб доимий мўлжал олдиришнинг ана шу усули планеталараро космик аппаратларда биринчи марта қўлланилди.

Автоном бошқариш системаси учирувчи ракетанинг сўнгги босқичи ишлаб турган вақтда, траекторияни тўғрилаш ва тормоз бериш ишини ўтказиш вақтида станцияни стабиллаш ва бошқариш имконини беради.

Траекторияни дастлабки икки марта тўғрилаб қўйиш вақтида бортдаги рақамли ҳисоблаш машинасига радио линияси орқали Ердан двигатель тортиш импульсининг ана шу маневрларни бажариш учун зарур бўлган ҳажми ва йўналиши тўғрисидаги маълумотлар берилади. Станциянинг фазодаги ҳолати тўғрисидаги аҳборот ҳам гиростабилизация платформасидан машинага келиб тушади. Бортдаги рақамли ҳисоблаш машинаси шу маълумотларни ишлаб чиқиб, станция ҳаракатини ўзгартириш, двигателларни ишга солиш ва тўхтатиш тўғрисида командалар беради, автоном бошқариш системалари эса ана шу операцияларни бажаради.

Марсга яқинлашиб учиб бориш вақтида аввало станциянинг планетага нисбатан қандай ҳолатда эканлигини билиш зарур эди. Лекин шу вақтда Ердаги радиотехника воситалари ёрдамида ўтказилган траектория ўлчовлари маълумотлари билан аниқланадиган станциялар ҳолати ва Марснинг қаерда эканлиги унчалик аниқ маълум эмас эди. Шу сабабли станцияларни учиришнинг асосий вазифаларини бажариш — станцияларни Марс сунъий йўлдошларининг белгилаб қўйилган орбиталарига чиқариш ва тушириладиган аппаратнинг планета атмосферасига кириши учун зарур бўлган шароитларни таъминлаш учун космик навигациянинг мустақил системасидан фойдаланилади. Бу система планетага яқинлашиб учиб бориш пайтида станцияларнинг траекториясини лозим бўлган тарзда тўғрилаш имконини беради.

Оптик-электрон прибор станциянинг Марсга нисбатан ҳақиқий ҳолати қандай эканлигини аниқлаб, тегишли ўлчовларнинг натижаларини яна ишлаб чиқиш учун бортдаги рақамли ҳисоблаш машинасига беради. Станция бортида двигателнинг ишлаш вақти ҳисоблаб чиқилади ва станциянинг фазодаги ҳолати аниқланади. Булар эса траекторияни учинчи марта тўғрилаш ишини бажариш учун керак бўлади.

Маневр бажарилганидан кейин тушириладиган аппарат станциядан ажратилади ва унинг ўзидаги мустақил бошқариш системаси ёрдамида тушириладиган аппаратни белгилаб қўйилган бурчак остида Марс атмосферасига кириб бориши учун ҳаракатнинг зарур бўлган йўналиши таъминланади. Бу эса тушириладиган аппаратни оҳиста қўндиришни муваффақиятли ўтказишнинг ҳал қилувчи шартидир.

Тушириладиган аппарат станциядан ажралганидан кейин орада бир оз вақт ўтгач станциядаги тормозлаш двигатели ишга солинади ва станция учиш траекториясидан Марснинг сунъий йўлдоши орбитасига ўтади.

Бортдаги радиотехника комплекси ердаги команда-ўлчаш воситаларининг тегишли аппаратлари билан биргаликда траектория ўлчовларини ўтказиш, станция системаларини бошқариш учун бериладиган командаларни қабул қилиб олиш, телеметрия ва фототелевизион ахборотларни юбориш, тушириладиган аппаратдан олинадиган маълумотларни қабул қилиш ва ёзиб қўйиш, сўнгра шу маълумотларни Ерга юбориш имконини беради.

Орбитал аппаратнинг Ер билан алоқа боғлаши учун икки радиоканал — тор полосали ва кенг полосали радиоканаллардан фойдаланилади. Тор полосали радиоканал асосан траектория ўлчовларини ўтказиш ва телеметрик ахборотларни юбориб туриш учун мўлжалланган. Бу радиоканал дициметр диапазонли радио тўлқинларида ишлайди. Сантиметрли тўлқинлардан фойдаланадиган кенг полосали радиоканал фототелевизон қурилмалардан ва илмий приборлардан катта ҳажмдаги ахборотларни юбориш имконини беради.

Учиш участкасида ва йўлдошлар орбитасида станциялар билан суст йўналтирилган антенналар системаси орқали, станциялар Ерга аниқ мўлжал олдирилган вақтда эса тик йўналтирилган параболик антенналар орқали радиоалоқа боғлаб турилади.

Радиокомплекс составига қабул қилиш, узатиш ва программа-вақт қурилмалари, телеметрия, телевизион ва антенна-фидер системалари киради.

Орбитал станцияда қабул қилиб олинган ахборот ёдлаб қолувчи қурилмаларда ёзиб қўйилади ва кейинчалик Ерга юборилади.

Энергия билан таъминлаш системаси бортдаги аппаратларни электр энергия билан таъминлайди. Бу система қуёш батареяси сифатида ишлатиладиган генераторни ва орбитал бўлманинг буфер батареяси ва тушириладиган аппаратнинг автоном батареясидан иборат бўлган химиявий ток манбаларини ўз ичига олади. Қуёш энергияси бутун учиш давомида буфер батареясини заряд билан ва алоқа сеанслари ўртасидаги танаффусларда ишлатиладиган борт аппаратларини энергия билан таъминлаб турди. Алоқа сеанслари вақтида борт аппаратлари буфер батареясидан чиқадиган энергия билан таъминланди. Тушириладиган аппаратнинг автоном батареяси аппаратнинг станциядан ажралишидан аввал зарядлаб қўйилган эди.

Станцияларнинг автоматика системаси Марс планетасига учиш программаларини бажариш вақтида борт системаларини бошқариш учун мўлжалланган эди. Бу система станциялар системаларининг ишини мувофиқлаштириб олиш учун зарур бўлган сигналларни қабул қилиб олади ва анализ қилади, олинган ахборотларни мантиқий қайта ишлаб чиқади ва белгилаб қўйилган программага мувофиқ шу ахборотларни ижро этиладиган командаларга айлантиради.

Ҳароратни—тартибга солиш системаси станциялардаги системалар ва асбоб-ускуналар ҳароратини белгиланган доирада сақлаб туради. Орбитал аппаратларда бу система экран-вакуум иссиқлик изоляциясидан, ҳароратни тартибга солувчи махсус қопламалардан ва доимо Қуёшга қараб турадиган иситтич радиатори ва космик фазога қаратиб қўйилган совутгич радиатори бўлган беким типдаги актив церкуляция газ системаларидан иборат. Приборлар бўлмасига тўлдириб қўйилган газ иссиқлик манбаи бўлиб хизмат қилади. Вентиляция қурилмаси иссиқлик манбаининг узлуксиз ишлаб туришини таъминлайди.

«Марс-3» станциясидаги тушириладиган аппаратнинг ҳароратни тартибга солиш системаси экран-вакуум иссиқлик изоляциясини, радиацион иситгични ўз ичига олади. Бу иситгичнинг сирти аппарат ичидаги ҳароратга қараб тартибга солиб турилади. Электр иситгич ҳам ҳароратни тартибга солиш системаси составига киради.

Кўп марталаб ҳаракат қиладиган **двигатель қурилмаси** станциянинг учиш вақтидаги ҳаракат траекториясини тўғрилашни ва унинг Марс сунъий йўлдоши орбитасига ўтишида тормозланишини таъминлайди. Бу қурилма иссиқлик компонентларини узатадиган насос системаси бўлган ва суюқлик билан ишлайдиган реактив двигателдан, бошқариш органларидан ва ёқилғи баклари блокидан иборат.

Сатҳга қўниш

Учишнинг энг асосий вазифаларидан бири мураккаб илмий-техника тажрибасини — «Марс-3» станцияси тушириладиган аппаратини планета сатҳига қўндириш эди.

Бу вазифани ҳал этиш мураккаблашганлигининг боиси шундаки, Марс атмосфераси жуда ҳам сийракдир, унинг таркиби ва зичлиги ҳақидаги маълумотлар у қадар ишонарли эмас. Планетада қаттиқ шамоллар бўлиши мумкин. Бундан ташқари Марс сатҳи рельефи кам ўрганилган, тупроғининг характери деярли номаълумдир. Аэродинамик конус парашютлар ва юмшоқ қўниш двигатели конструкцияси планетага тушиш шароитнинг турли-туман бўлиши ва Марс атмосферасининг ҳар хил бўлиши мумкинлиги назарга олиниб, танланди. Марс атмосфераси сийраклигига қарамай, бу атмосферага аппарат секундига чамаси 6 километр тезлик билан кираётганида жуда ҳам қизиб кетади.

Қўниш жараёни учинчи коррекция ўтказилгач ва тушириладиган аппарат станциядан ажратилганидан кейин бошланади. Аппарат 2 декабрь куни соат 12 дан 14 минут ўтганда ажратилди. Шундан кейин 15 минут ўтгач тушириладиган аппаратнинг двигатели ишга солиниб аппарат планета билан учрашиш траекториясига ўтказилди. Шундан сўнг тушириладиган аппарат атмосферага кириш олдидан маълум бир бурчак ҳосил қилиши учун ростлаб қўйилди. Аппаратнинг орбитал станциядан ажралишидан тортиб унинг атмосферага киргунича бўлган бутун участка 4,5 соатга яқин учиш вақтини олди.

Соат Москва вақти билан 16 дан 44 минут ўтганида тушириладиган аппарат планета атмосферасига ҳисоблаб қўйилганига яқин миқдорда бурчак ҳосил қилиб кирди. Шу тариқа аэродинамик тормозланиш бошланди. Ҳаракатнинг барқарорлиги ана шу участкада тушириладиган аппаратнинг аэродинамик формаси ҳисобига таъминланди. Марс сатҳига тушгунга қадар атмосферада тушиш кўпи билан 3 минут вақтни олди.

Тормозланиш участкасининг сўнгида учишнинг товушдан тезлигида кучланиш датчигидан команда берилиб, порох двигатели ёрдамида ёрдамчи парашют чиқарилди. Шундан сўнг асосий парашют ҳам чиқарилди, унинг «гумбази» ёпиқ эди.

Аппарат тахминан товуш тезлигида тушиб бориб тормозланганида вақтинча программали механизмнинг сигнали билан асосий парашютнинг «гумбази» батвмом очилди. Шу вақтнинг ўзида аэродинамик конус ҳам улоқтириб юборилди ва шу тариқа юмшоқ қўндириш системаси радиовисотомерининг антенналари очилди. 20-30 метр баландликда радиовисотомердан берилган командага кўра юмшоқ қўндиришнинг тормоз двигатели ва планета юзасида автоматик Марс станцияси ишлаётганда у бажараётган ишларнинг тартибини белгилайдиган программали мувaққат қурилма ишга солинди. Худди шу вақтда парашютни бошқа реактив двигатели четга олиб кетди. Чунки унинг «гумбази» автоматик Марс станциясини ёпиб қўйиши мумкин эди. Қўниш чоғида махсус амортизация қопламаси аппаратни рўй бериши мумкин бўлган шикастланишдан муҳофаза этди.

Марс автоматик станцияси қўнганидан кейин 1,5 минут ўтгач станция программали муваққат қурилмадан берилган сигналга кўра иш ҳолатига ўтди ва шу тариқа соат 16 дан 50 минут 35 секунд ўтганида планета сатҳидан манзара сигналларни бера бошлади. Тушириладиган аппаратдан ана шу сигналнинг олинаётганлигини илгаридан ҳисоблаб қўйилган вақтда орбитал станцияларнинг қабул этиш қурилмаларидаги махсус датчиклар қайд этди. Худди шу пайтда «Марс-3» станциясининг хотирада олиб қоладиган икки қурилмасида манзара сигналлари қайд этилди. Шундан кейинги алоқа сеансларида қабул қилинган тасвир орбитал станциядан Ерга узатилди.

Узоқ космосни тадқиқ қилишда совет космонавтикаси бир қанча нуфузли муваффақиятларга эга. Жумладан, «Луна-3» автоматик станцияси биринчи марта Ойнинг тескари томонини фотосёмка қилди. «Луна-9» станцияси биринчи марта бизнинг табиий йўлдошимизга юмшоқ қўнди, «Луна-10» станцияси эса сунъий йўлдош орбитасидан туриб Ой жинслари характерини аниқлаб берди. Шундан сўнг ўтказилган бевосита тадқиқотлар туфайли бу маълумотлар исботланди. «Луна-16» автоматик станцияси билан Ой тупроғининг Ерга олиб тушилиши энг катта муваффақиятдир. «Лунаход-1» биринчи ўзи юрар автоматик аппарати ўн ойдан кўпроқ вақт мобайнида Ой юзасини ҳар томонлама тадқиқ этди.

Ватанимиз космонавтикаси Венера планетасини ўрганишда ғоят катта муваффақиятни қўлга киритди. Венера-4,-5, ва 6 планеталараро автоматик станциялари биринчи марта Венера атмосферасининг зич қатламларига туширилди ҳамда унинг ҳароратини бевосита ўлчади. Босими ва химиявий таркиби ҳам ўлчанди. «Венера-7» автоматик станцияси планета сатҳига юмшоқ қўнди ва шу юзада атроф муҳитнинг жуда ҳам мураккаб бир шароитида иш олиб борди. Ўтказилган тадқиқотларнинг натижалари жуда катта илмий аҳамиятга эга.

Марснинг сунъий йўлдоши бўлиб қолган планеталараро автоматик станцияларнинг учиши, космонавтика тарихида биринчи марта унинг сатҳига юмшоқ қўниш, планетанинг ва уни ўраб турган космик муҳитнинг комплекс илмий тадқиқоти, автоном навигациянинг ва ердан анча нари кетган автоматик станцияларнинг парвозини бошқаришнинг мураккаб техникавий проблемасини ҳал қилиш совет фани ва техникаси тўққизинчи беш йилликнинг биринчи йилида КПСС XXIV съезди қарорларини бажара бориб яна ажойиб муваффақиятга эришганлигининг ёрқин далилидир. Совет космонавтикасининг ана шу улкан ғалабаси автоматик аппаратлар ёрдамида қуёш системаси планеталарини бундан буён ҳам ўрганиш учун кенг истиқболлар очиб беради.

Бизнинг мамлакатимиз тараққиёт ва тинчлик мақсадларини кўзлаб бундан буён ҳам космик фазо ва қуёш системаси планеталарини изчиллик билан планли тарзда тадқиқ этаверади.

(ТАСС).

«ПРАВДА», 20 декабрь 1971 йил.

Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал—Арёнийнинг СССРда бўлиши тўғрисида

ҚЎШМА АХБОРОТ

(Боши биринчи бетда).

Яман Араб Республикаси томонидан музокараларда қуролли кучлар бош штабининг бошлиғи полковник Ҳусайн Ал—Мисрий, ривожланиш ишлари давлат министри Муҳаммад Аҳмад Ал-Жунайд, [illegible] Абдул Жаббор Ал-Мужоҳид, Яман Араб Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Мустафо Аҳмад Яҳъё, [illegible] ўринбосари Абдулла Ал-Сапаборий, республика кенгашининг бош секретари Абдулла Муҳаммад Ал-Радий, ички ишлар министрининг ўринбосари генерал Муҳаммад Салоҳ Ал-Ҳузайлий, ташқи ишлар министрининг ўринбосари Аҳмад Муҳаммад Ҳайдар, [illegible] ўринбосари Абдул Ваҳоб Маҳмуд, ҳарбий ҳаво кучларининг қўмондони подполковник Муҳаммад Шайф Жаралла, ҳарбий денгиз кучларининг қўмондони подполковник Абдул Карим Муҳаррам иштирок этдилар.

Музокаралар ва суҳбатлар дўстлик, самимийлик ва ҳамжиҳатлик руҳида ўтди.

СССР билан Яман Араб Республикаси ўртасида турли соҳаларда дўстона муносабатларни ва ҳамкорликни янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди. [illegible]

Республика кенгашининг раиси Яман Араб Республикасидаги [illegible] Яман Араб Республикасининг ҳукумати қилаётган ишлар ҳақида совет раҳбарларига ахборот берди.

Совет томони, ўз навбатида, Яман Араб Республикаси делегациясини КПСС XXIV съезди қарорларининг қандай бажарилаётганлиги билан, совет халқининг [illegible] меҳнат муваффақиятлари билан таништирди, шунингдек Совет Иттифоқининг империалистик агрессия хатарли манбаларини тугатиш, тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган ташқи сиёсий тадбирлари тўғрисида делегацияга ахборот берди.

Томонлар Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси ўртасидаги [illegible] мамнуният билан таъкидладилар.

Кейинги йилларда Яман Араб Республикаси [illegible]

Актуал халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб олиш вақтида халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлаш учун курашда бундан буён ҳам куч-ғайратларини бирлаштиришга иккала томоннинг интилаётганлиги изҳор этилди. Томонлар кўпгина актуал проблемалар юзасидан ўзларининг позициялари бир-бирига яқинлиги ва ўхшашлигини мамнуният билан таъкидладилар, бу эса халқаро майдонда ҳамкорлик қилиш учун қулай шарт-шароит вужудга келтиради.

Ҳали ҳам мураккаб ва кескин бўлиб турган Яқин Шарқдаги вазиятни муҳокама қилишга алоҳида эътибор берилди.

Томонлар халқаро империализм ва сионизмнинг, аввало Америка империализмининг актив мададига таянаётган Исроилнинг агрессив экспансиячилик сиёсатини кескин қоралайдилар. Исроил БМТ қарорларини назар-писанд қилмай ва халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф қилган нормаларини поймол этиб араблардан босиб олган ерларини қайтариб бермасликка ҳаракат қилмоқда, шу тариқа Яқин Шарқда кескинликнинг хатарли манбаини вужудга келтирмоқда, халқаро вазиятни кескинлаштирмоқда.

Томонлар катъий ишонч билдириб айтдиларки, араб мамлакатлари бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлаш Исроил агрессияси оқибатларини тезроқ тугатишга ёрдам берган бўлур эди.

Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикасининг фикрича, Исроил қўшинлари 1967 йилда босиб олинган ҳамма араб территорияларидан батамом олиб чиқиб кетилган тақдирдагина Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик таъминланиши мумкин.

Фаластинлик араб халқининг ўз қонуний ҳуқуқларини қайта тиклаш учун олиб бораётган курашини Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси муттасил қўллаб-қувватлаётганлиги ҳам таъкидлаб ўтилди.

Миср Араб Республикасининг амалий позициясини ва унинг Яқин Шарқ танглигини ҳал этишга доир ташаббуслари ва таклифларини иккала томон қўллаб-қувватлайди. Бу таклифлар Яқин Шарқдаги кескинлик манбаини тугатиш ҳамда мустаҳкам ва адолатли тинчлик ўрнатиш учун қулай асос яратиб беради.

Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёний араб халқларининг империалистик Исроил агрессиясига қарши адолатли курашини изчиллик билан актив қўллаб-қувватлаётганлиги учун Совет Иттифоқига астойдил миннатдорчилик билдирди.

Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси АҚШнинг Ҳинди-Хитойдаги агрессив ҳаракатларини кескин қоралайдилар ва ўз озодлиги ҳамда мустақиллиги учун курашаётган Вьетнам, Лаос, Камбоджа халқларини тўла-тўкис қўллаб-қувватлашларини айтадилар. Хар иккала томон Шарқий-Жанубий Осиёдаги аҳволни одилона бартараф этиш учун, АҚШ ва унинг гумашталари қўшинларини Ҳинди-Хитойдан ҳеч сўзсиз чиқариб юбориш ҳамда шу райондаги мамлакатларнинг ички ишларига ажнабийларнинг аралашувини тўхтатиш учун курашадилар.

Мустамлакачилик қолдиқларини тугатиш учун, миллий озодлик учун ва ўз тақдирига ўзи хўжайин бўлиш ҳуқуқи учун курашаётган халқларни бундан буён ҳам қўллаб-қувватлайберишларини иккала томон таъкидлади.

Томонлар Ангола, Мозамбик, Гвинея (Бисау), Зимбабве, Намибиянинг ўз озодлиги ва мустақиллиги учун мардона кураш олиб бораётган халқлари билан бирдамлик изҳор қилдилар. Улар Жанубий Африка Республикаси ва Жанубий Родезиянинг иркчи режимлари ўтказаётган иркий камситиш сиёсатини қоралайдилар.

Ҳиндистон ярим оролидаги аҳвол ҳали ҳам кескин бўлиб турганлиги муносабати билан Совет Иттифоқи ва Яман Араб Республикаси ўзларининг ташвишланаётганликларини билдирдилар ва бу районда тинчликни сақлаш соҳасидаги куч-ғайратларини давом эттиришга аҳд қилганликларини айтдилар.

Томонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шу ташкилот Уставига қаттиқ риоя этиш асосида мустаҳкамлаш учун, ялпи тинчликни ва халқлар хавфсизлигини сақлашда бу ташкилотнинг самарадорлигини кучайтириш учун бундан буён ҳам ғайрат-ҳаракат қила беришга тайёр эканликларини таъкидладилар.

Совет томони Совет ҳукуматининг Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланган Умумевропа кенгашини чақириш соҳасида қўяётган ташқи сиёсий қадамлари тўғрисида Яман Араб Республикасининг республика кенгаши раисига ва делегация аъзоларига ахборот берди. Томонларнинг фикрича, бу кенгашнинг тезроқ ўтказилиши Европадаги вазиятни янада нормаллаштиришга, ялпи тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Совет Иттифоқи билан Яман Араб Республикаси ҳамма халқлар ва давлатлар манфаатларига даҳлдор бўлган қуролсизланиш проблемаси ҳал этилиши зарурлигига аминдирлар. Совет Иттифоқининг бу соҳадаги ташқи сиёсий тадбирларини, шу жумладан Совет ҳукуматининг қуролсизланишга бағишлаб жаҳон конференциясини чақириш тўғрисидаги таклифини ҳам Яман Араб Республикаси қўллаб-қувватлайди.

Иккала томон шунга аминдирки, Яман Араб Республикаси республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёнийнинг СССРга қилган визити, шунингдек икки ўртада ўтказилган музокаралар ва суҳбатлар иккала мамлакат ва иккала халқ ўртасидаги дўстлик муносабатларини янада ривожлантиришга кўмаклашади. Улар икки томонлама муносабатларни ривожлантириш масалалари юзасидан ва иккала томонни қизиқтирувчи халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб туриш мақсадида ҳамма лавозимлардаги кишилар ўртасида алоқаларни ривожлантиришга интилажакларини айтдилар.

Республика кенгашининг раиси Абдураҳмон Ал-Арёний СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорнийни расмий визит билан Яман Араб Республикасига боришга таклиф қилди. Бу таклиф миннатдорчилик билан қабул қилинди. Визит вақти қўшимча равишда келишиб олинади.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

Ҳозирги вақтда Ҳиндистон ярим оролида вужудга келган вазият муносабати билан СССР Ташқи ишлар министрлиги қуйидагиларни айтишга вакил қилинган:

Ҳиндистон ярим оролидаги куролли можаро бошқа тинчликсевар мамлакатларда бўлгани каби Совет Иттифоқида ҳам жуда жиддий ташвиш туғдирди. СССР можарога олиб келган сабабларни равшан таърифлаб берди. Совет Иттифоқи халқлар ўртасида хавфсизлик ва тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган ўз ташқи сиёсатининг принципиал асосларига амал қилиб, Шарқий Покистондаги воқеалар сабабли Ҳиндистон ярим оролида мушкуллик бошланиши биланоқ Шарқий Покистон халқининг 1970 йил декабрдаги сайловда изҳор қилган хоҳиш-иродаси асосида Шарқий Покистондаги аҳволни тинч сиёсий бартараф қилишини изчиллик ва ғайрат билан талаб этиб чиқди.

Можаро бошланиб кетган шароитда СССР, қон тўкишни дарҳол тўхтатиш ва халқларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳисобга олиб, тинчликни қайта тиклаш учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилди. У ўзининг ана шу принципиал йўли руҳида бошқа мамлакатлар билан доимо алоқа қилиб турди ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотида тегишли чораларни кўрди. Хавфсизлик Кенгашида баъзи мамлакатлар тинч ташаббусга қаршилик кўрсатишига қарамай, Совет Иттифоқи вужудга келган вазиятни реал ҳисобга олиши мумкин бўлган ва можарони дарҳол чинакам адолат асосида самарали бартараф этишга ёрдам берадиган позицияни изчиллик билан қаттиқ туриб ҳимоя қилди.

Совет Иттифоқи масалани тинчлик позицияларида туриб ҳал этиш ва халқларнинг қонуний манфаатларини таъминлаш йўлини топиш манфаатларини кўзлаб, ўз ғайрат-ҳаракатларини бўшаштирмади. Ҳозир воқеаларнинг хатарли ривожини юмшатиш сари бурилиш нишоналари пайдо бўлди. Шу йил 16 декабрда Шарқий Покистондаги уруш ҳаракатларини тўхтатишга эришилди, бу эса ҳокимиятнинг Шарқий Покистон халқи қонуний равишда сайлаган вакиллар қўлига нормал ўтиши учун шарт-шароитни таъминлаб беради. Шу куннинг ўзида Ҳиндистон ҳукумати Ҳиндистон билан Ғарбий Покистон ўртасидаги бутун чегара бўйлаб ва Кашмирда 1965 йилда ўт очиш тўхтатилган чизиқ бўйлаб ўт очишни тўхтатиш тўғрисида бир ўзи қарор қабул қилди. Шу билан бирга, Ҳиндистон бош министри И. Ганди Ҳиндистон ҳеч қандай территорияни даъво қилмаётганлигини айтди. Совет Иттифоқида Ҳиндистоннинг ана шу муҳим ташаббусини табрикламоқдалар, бу ташаббус Ҳиндистоннинг тинчлик ниятини исботлайди. Покистон ҳукумати ҳам 17 декабрда Ҳиндистоннинг бу амалий қадамига жавоб бериб, ғарбий фронтда ўт очишни тўхтатишга қарор қилганлигини ҳам мамнуният билан айтиш мумкин.

Шундай қилиб, ҳозир Ҳиндистон ярим оролидаги қуролли можарони батамом тугатиш ва можарога алоқадор проблемаларни самарали сиёсий бартараф этиш учун зарур шарт-шароитлар вужудга келмоқда. Ҳиндистон ярим оролидаги урушнинг тўхтатилиши шу райондаги халқларнинг туб манфаатларига мос келади, уларнинг миллий ривожланиш ва тараққиёт йўлидан олға боришлари учун зарур бўлган шарт-шароитларни яратади ва дунёда вужудга келган хатарли кескинлик манбаини йўқотади.

СССР ҳамма мамлакатларни Ҳиндистон ярим оролида тинчликни тезроқ тиклашга ҳар томонлама ёрдам беришга ва у ердаги вазиятни нормаллаштиришни қийинлаштириши мумкин бўлган ҳар қандай қадамлардан тийилиб туришга чақиради.

Халқаро ҳаёт

ИЗЧИЛ ПОЗИЦИЯ

ДЕҲЛИ, 20 декабрь. (ТАСС). Деҳлида чиқадиган газеталар СССР Ташқи ишлар министрлиги баёнотининг батафсил баёнини биринчи саҳифаларда эълон қилиб, «Совет Иттифоқи тинчликни сақлашга даъват қилмоқда» деб таъкидлайди. Газеталар ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги Ҳиндистон таклифини Совет Иттифоқи табриклаганлигини қайд қилмоқда, шу билан бирга Ташқи ишлар министрлигининг баёнотида дунёдаги ҳамма мамлакатларга мурожаат қилиниб, ярим оролдаги вазиятни нормаллаштиришни қийинлаштириши мумкин бўлган ҳар қандай чоралар кўришдан тийилиб туришга чақирилганлигига алоҳида эътиборни жалб қилмоқда.

ҲИНДИСТОН ЯРИМ ОРОЛИДАГИ АҲВОЛ

Ҳиндистон 17 декабрдан бошлаб ғарбий фронтнинг бутун линияси бўйлаб ўт очишни тўхтатишни таклиф этганди. Покистон президенти Яҳёхон ана шу таклифга ижобий жавоб берди. Президент Покистон радиоси орқали сўзлаган нутқида, менинг қўшинларим бу тўғрида тегишли буйруқ олди, деди.

ПТИ агентлиги хабар беради: Ҳиндистон қуролли кучлари уч турининг қўмондонлари ҳукуматнинг кечаги буйруғига асосан Ҳиндистоннинг Покистон билан ғарбий чегарасидаги ҳамма участкаларида Покистон қўшинларига қарши уруш ҳаракатларини тўхтатиш ҳақида фармойиш бердилар.

Ҳиндистон ҳукуматининг вакили Деҳлида қуйидагиларни айтди: Покистонга қарши олиб борилган икки хафталик урушда Ҳиндистоннинг 2.307 солдат, офицери халок бўлди ва 6.313 киши бедарак йўқолди. 2.163 киши жароҳатланди. 1965 йилда Ҳиндистон — Покистон можароси вақтида, деб таъкидлади ҳукумат вакили, Ҳиндистоннинг тахминан 12 минг кишиси ҳалок бўлган эди.

Ҳиндистон вакилининг гапларидан маълум бўлишича, Бангла Дешда вазият нормал изга тушмоқда. Бангла Деш граждан маъмуриятининг вакиллари бутун ҳокимиятни ўз қўлига олмоқ учун Даккага келишди. Ҳиндистон қўшинлари тартибни муҳофаза қилиш вазифаларини мувaққат бажариб турадилар. Ҳиндистон қўмондонлигининг вакили генерал Арора уруш оқибатида издан чиқиб қолган нормал иқтисодий ишларни тиклашда, корхоналарнинг ишини йўлга қўйишда, ўз юртларига қайтиб кела бошлаган миллионларча қочоқларни жойлаштиришда граждан маъмурларига ёрдам бериш ниятида эканликларини айтди.

Бангла Деш ҳукумати ишга киришиб, дастлабки қарорларни қабул қила бошлади. Жумладан, Бенгалия қўрфазида территориал сувларнинг 12 милялик зонаси белгиланганлиги эълон қилинди. Уруш оқибатида вайрон бўлган жойлар ва зарарларнинг аниқ ҳажмини аниқлаш учун экспертлардан иборат группалар мамлакатнинг турли районларига юборилади.

Бангла Деш президенти вазифасини ижро этувчи Нурул Ислом радио орқали сўзлаган нутқида Бангла Деш халқини қўллаб-қувватлаганликлари учун Ҳиндистонга, Совет Иттифоқи ва Польшага ҳамда бошқа мамлакатларга самимий ташаккур изҳор қилди.

* * *

Шарқий Бенгалия пойтахти Даккада 19 декабрь эрталабдан расмий муассасалар очилди. Бундан бир кун илгари, кечқурун Даккага келган Бангла Деш маъмурларининг олий вакиллари маъмурий аппарат ишига бошчилик қилдилар.

Янги маъмурият аҳолига хизмат кўрсатувчи асосий доираларда банд бўлган барча кишиларга радио орқали мурожаат қилиб, уларни мамлакатнинг хўжалик ва маъмурий ҳаётини тиклаш ишларига шу бугундан бошлаб киришишга чақирди. Магазинларни ва савдо-сотиқ контораларини очиш ва одатдагидек иш бошлашга киришиш таклиф этилди.

Полициячилар дарҳол ўзларининг илгариги хизмат жойига келиши керак. Маълумки, Шарқий Покистондаги кўпчилик полициячилар «Мукти бахини» озодлик кучларига қўшилган эдилар.

Маъмурият, «мукти бахини» озодлик кучлари отрядларига милтиқдан бошқа ҳамма қуролларини топширишни ва Дакка атрофида махсус ажратилган лагерларга тўпланишни таклиф қилди.

Рейтер агентлигининг хабар беришича, Дакка атрофидаги баъзи районларда Ғарбий покистонлик қуролланган «разакарлар» группаси ҳали ҳам қаршилик кўрсатмоқда.

Чет эл информация агентликларининг хабар беришича, Ғарбий Покистонда Яҳёхоннинг ва ҳарбий маъмуриятнинг истеъфо беришини талаб қилиб, намойишлар ўтказилмоқда.

Бирлашган коалицион партиянинг президент Яҳёхонга юборган баёнотида истеъфо беришга ва ўз ўрнини граждан ҳукуматига топширишга даъват қилинади.

(ТАСС, 19 декабрь).

ПОКИСТОН РАҲБАРЛАРИ ЎЗГАРДИ

РАВАЛПИНДИ, 20 декабрь. (ТАСС). Покистон радиоси қуйидагиларни хабар қилди: Яҳёхон бугун Покистон президенти ва бош ҳарбий маъмур вазифаларини бош министр ўринбосари ва ташқи ишлар министри З. А. Бхуттога топширди. Шу пайтгача президент ва бош ҳарбий маъмур вазифаларини бажариб келган генерал Яҳёхон истеъфо беришга мажбур бўлди.

ИНДИРА ГАНДИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ДЕҲЛИ, 20 декабрь. (ТАСС). Ҳиндистон бош министри Индира Ганди «Санди таймс» газетасининг мухбири билан суҳбатда АҚШ президентини Бенгалия халқининг раҳбари, Халқ иттифоқи партиясининг раиси шайх Мужибур Раҳмоннинг озод этилишига ҳаракат қилишга чақирди. Ҳозир Мужибур Раҳмон Ғарбий Покистон турмаларида сақланмоқда.

Ҳиндистон ўз элчихоналари орқали дунёдаги ҳамма мамлакатларнинг ҳукуматларига ана шундай даъват билан мурожаат қилди деб таъкидлади Индира Ганди. Улар лозим даражада кўмак беришларига биз астойдил ишонамиз, деди бош министр.

Ж. РАМ БАЁНОТИ

ДЕҲЛИ, 20 декабрь. (ТАСС). Ҳиндистон ҳукуматининг фикрича, Ҳиндистон билан Покистон ўртасида иккала мамлакатнинг дўстона музокараларини ўтказиш йўли билан ҳал этиб бўлмайдиган ҳеч қандай низоли масалалар йўқ, деди Ҳиндистон мудофаа министри Жагживан Рам.

Ҳиндистон парламентининг уруш ҳаракатлари тўхтатилганига бағишланган тантанали мажлисида сўзга чиққан Жагживан Рам Ҳиндистон «Покистонга ҳеч қандай территориал даъволар қўяётгани йўқ» деб таъкидлади. У Ҳиндистон билан Покистон ўртасидаги қуролли можаронинг тўхтатилганлиги «ярим оролдаги халқларнинг тинчлик ва равнақ даври»ни очади деб ишончини билдирди.

ХАНОЙДА МИТИНГ

ХАНОЙ, 20 декабрь. (ТАСС). Бу ерда Вьетнам ватан фронти Марказий Комитетининг ташаббуси билан Вьетнам халқи буюк қаршилик уруши бошланган куннинг 25 йиллиги, шунингдек Вьетнам халқ армияси ташкил топган куннинг 22 декабрда тўладиган 27 йиллиги шарафига митинг бўлиб ўтди. Митингда ВДР партия ва ҳукуматининг раҳбарлари, Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронти делегациясининг аъзолари, Вьетнам жамоатчилигининг вакиллари ҳозир бўлдилар. Митингда ВДР миллий мудофаа министри генерал Во Нгуен Зиап нутқ сўзлади.

«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 23 декабрда чиқади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — МОСКВА. 17.55 — ТОШКЕНТ. 18.00 — Спорт. 18.40 — Ахборот. 18.50 — Адабий кўрсатув. 19.35 — Биз — энергетиклар! 20.00 — Миллионлар ленинча университети. **Ўзбек тилида:** 20.30 — Ахборот. 20.50 — Танишинг, ёш скрипкачилар. 21.35 — **Аброр Ҳидоятовнинг** ижодий портрети. 22.05 — МОСКВА. 22.30 — **Хоккей: СССР — ЧССР.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.30 — МОСКВА. 17.35 — Телефильм. 18.05 — Концерт. 18.45 — «ГПЗ-1» заводининг етти куни. 19.00 — Эфирда «Молодость». 19.35 — Концерт. 20.00 — Курашчан атеизм. 20.30 — **Ўтган кунлар** (бадиий фильм). 22.05 — ТОШКЕНТ. 22.15 — **«Сатурн»нинг тугатилиши** (бадиий фильмнинг 2-серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 19.40 — **Йиллар ўтгач** (кинофильм). 20.05 — Врач маслаҳати. 20.25 — Ҳужжатли фильм. 20.55 — Ираклий Андроников ҳикоя қилади.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/XII да **Табассум ўғрилари**, 22/XII да **Имон**, 23/XII да **Олтин девор.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 21/XII да **Қайнона** (кеч соат 6 да бошланади, билетлар сотилган).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Совет цирк усталарининг гастроллари.**

КИНО

Ушалмаган орзулар — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН» «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Севги мадҳи — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 1, 5 ва кеч соат 8.45 минутда), «ҲАМЗА» (тоқ соатларда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

Битта телефон қилинса бас — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва кеч соат 7, 10 да).

Гитарали қаллоб — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 11, кундуз 3 ва кеч соат 7, 10 яримда).

Дайди (2 серия, кундуз соат 12, 2 ярим, 5.15 минутда ва кеч соат 8 да), **Еввойи қалб** (тоқ соатларда) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Асосий суҳбат — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Ёш гвардия (2 серия) — «КУКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Россия империясининг салтанати ёки яна қўлга тушмас қасоскорлар — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

ЯНГИ ЙИЛ ВА КАРНАВАЛ УЮШТИРИШДА ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИГА АМАЛ ҚИЛИНГ.

ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИНИ САҚЛАШ МАКТАБ, БОЛАЛАР БОҒЧАСИ, КЛУБ ВА МАДАНИЯТ САРОЙЛАРИ РАҲБАРЛАРИГА ТОПШИРИЛАДИ.

Коллектив арчаларини фақат камида иккита чиқиш жойи бўлган биринчи ёки иккинчи қаватда, залнинг ўртасида мустаҳкам ўрнатиш лозим. Арча фақат 24 вольтдан кўп бўлмаган электр билан ёритилган бўлиши керак. Иллюминация учун ҳар хил рангли лампочкалардан фойдаланиш мумкин, лекин улар фақат заводда тайёрланган бўлиши керак.

Арчани ёндирмайдиган составда ишланмаган целлулоид ўйинчоқлари, пахталар билан ясатиш

МУМКИН ЭМАС

Тантана бошланишидан олдин ёритиш ва дастлабки ўт ўчириш воситаларини текшириш шарт. Ўт ўчириш командаси ёки кўнгилли ўт ўчириш дружиналарининг телефон номерларини билиб олиш лозим. Эшикка олиб борадиган йўллар бўш ва эшик енгил очилиши керак.

Янги йил ва карнавални ўтказишда бенгал ўтлари ва қарсилдоқлардан фойдаланиш мумкин эмас. Карнавал қатнашчиларининг костюмларини ёндирмайдиган составга шимдиришлари

ТАВСИЯ ҚИЛИНАДИ

Карнавал костюмлари ва пахтани ёндирмайдиган составда шимдириш учун инструкциялар билан химикатларни Кўнгилли ўт ўчириш жамиятидан олиш мумкин. Ёндирилмайдиган состав билан шимдирилган костюм ва пахта ўзининг кўринишини йўқотмайди ва ёнмайди. Костюмларни крахмаллаш ва дазмоллаш мумкин.

ХОНАЛАРДА АРЧАЛАРНИ УРНАТИШДА ҲАМ ЁНҒИН ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИНИ ЭСДАН ЧИҚАРМАСЛИК КЕРАК.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КУНГИЛЛИ ЎТ ЎЧИРИШ ЖАМИЯТИ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26, Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683, Масъул секретарь — 334435, масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, 337221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455, Халқаро ҳаёт — 337221, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780, Совет қурилиши — 333258, Қишлоқ хўжалиги — 337604, Адабиёт ва санъат — 332036, 331216, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451, Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424, Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553, Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142, Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро — 3—31—42, Қарши — 38—42, Нукус — 42—62, Самарқанд — 31—973, Термиз 54—01, Урганч — 34—55, Фарғона — 4-29-44.